

วารสารครูศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

UDON THANI RAJABHAT UNIVERSITY JOURNAL OF GURU EDUCATION

乌隆他尼皇家大学 教育期刊

ISSN 2697-5920

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

Vol.8 Issue.1 January – June 2026

2026年1月-6月 第8卷 第1期

บทความ

- การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีบีซีจี เพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของนักศึกษารายวิชากรอกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ 1
อรรถพร วรรณทอง และ ปวีศร ภูมิสูง
- การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่า ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ
GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 16
โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา)
นวลนิตย์ สาสนะกุล, กุลนาถ พุ่มอำภา และ พัชรา พุ่มพชาติ
- การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ 35
ปรีดาภรณ์ สุวรรณดี, จุฑามาศ สุขแข็ง และ ลำไย สีหามาตย์
- การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 52
กิตติยวดี สร้อยนาค และ นิยดา เปี่ยมพิชนะ
- การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา 67
ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี
*สุนิสา วงศ์อารีย์, ชาศรียา พันธุ์ทอง, วรรณณีย์ วันชาติ, พวงทอง เพชรโทน, สุปรียา วงศ์อารีย์,
มณีนุชา สุราช และ ภาวิศา พงษ์เล็ก*
- ENHANCING THE ENGLISH WRITING COMPETENCE OF EFL LEARNERS THROUGH A GENRE-BASED 80
APPROACH WITH FEEDBACK
Sichabhat Boonnoon
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 94
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
สิริกร เศษวิภา และ วาณิช ประเสริฐพร

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

UDON THANI RAJABHAT UNIVERSITY
JOURNAL OF GURU EDUCATION
Vol.8 Issue.1 January – June 2026

乌隆他尼皇家大学 教育期刊
2026年1月-6月 第8卷 第1期

ISSN 2697-5920

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

วัตถุประสงค์

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านการศึกษา 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และ ภาษาจีน ในสาขาบริหารการศึกษา สาขาการวัดและประเมินผล สาขาการศึกษาพิเศษ สาขาปฐมวัย และสาขาการสอน (ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาและการแนะแนว สุขศึกษา พลศึกษา คอมพิวเตอร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เป็นต้น) รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่าง อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และ นักศึกษา โดยวารสารครุศึกษา มีกำหนดจัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม ของทุกปี

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กำหนดการเผยแพร่

2 ฉบับต่อปี

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน (กำหนดออกเดือนมิถุนายน)

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม (กำหนดออกเดือนธันวาคม)

สถานที่ติดต่อ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

64 ถ.ทหาร ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์: 042-211040 ต่อ 1702

เว็บไซต์: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edudru>

อีเมล: edjournal@udru.ac.th

UDON THANI RAJABHAT UNIVERSITY JOURNAL OF GURU EDUCATION

Volume.8 No.1 January – June 2026

Objectives

Udon Thani Rajabhat University Journal of Guru Education aims to publish research and academic articles focusing on education in three languages, Thai, Chinese, and English. The fields include educational administration, measurement and evaluation, and learning and instruction in the following fields: special education, physics, chemistry, biology, mathematics, sciences, psychology and guidance, health education, physical education, computer education, Thai, English, and Chinese. The journal also provides the platform for teachers, researchers, scholars, and students to share knowledge and is scheduled to publish two issues annually. The first is published in January – June, and the second is published in July - December.

Publisher: Udon Thani Rajabhat University

Frequency: Biannual (2 issues/year)
1st issue January – June (Published in June)
2nd issue July – December (Published in December)

Contact: Research and Development Institute, Udon Thani Rajabhat University, 64 Thahan Road, Makkhaeng Subdistrict, Muang District, Udon Thani Province, Thailand 41000
Tel: 66 4221 1040 Ext. 1702
Website: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edudru>
Email: edjournal@udru.ac.th

乌隆他尼皇家大学教育期刊
第 8 卷 第 1 期 2026 年 1 月-6 月

期刊目的

乌隆他尼皇家大学教育期刊聚焦教育行业，旨在发表泰、英、中三种语言的研究和学术文章，文章内容包括教育管理专业、测试和评估专业、特殊教育专业、学前教育专业、教学专业（物理学、化学、生物学、数学、普通科学、心理学与指导教育学、健康学、体育学、计算机、泰语、英语和汉语等），以及为教师、学者和学生提供可共享的知识资源数据库。每年出版两期；第 1 期为 1 月-6 月，第 2 期为 7 月-12 月。

主办单位

乌隆他尼皇家大学

出版时间

每年出版 2 期

第 1 期为 1 月-6 月 (6 月出版)

第 2 期为 7 月-12 月 (12 月出版)

出版形式

电子期刊

联系方式

乌隆他尼皇家大学 发展与研究所

64 Thahan Rd, Tambon Mak Khaeng, Amphoe
Mueang Udon Thani, Udon Thani 41000

电话：042-211040 (内线 1702)

电子邮件：edjournal@udru.ac.th

网址：

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edudru>

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิตรา ธัญสุนทรสกุล	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร สุทธิปาก	รองอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระยุทธ์ เฟื่องชัย	รองอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ ลอยแก้ว	รองอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณรัตน์ พิพิธกุล	รองอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิธาน เมฆกมล	รองอธิการบดี
ดร.วัชรพงศ์ ตีวงศ์	รองอธิการบดี

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต	บรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตวรรณ คำสม	ผู้ช่วยบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

Prof.Dr.Dennis Lamb	Southwest Minnesota State University
Prof.Dr.Luo Yaohua (罗耀华)	Central China Normal University
รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด สร้อยน้ำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ บุญเต็ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย วรภิเษมสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ภูพัฒน์วิบูลย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนา เหลืองอังกูร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิดา ถึงแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี โชคขจิตสัมพันธ์	กระทรวงศึกษาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนายุทธ เขยบาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์วัชร พองกันทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐยา ตันตรานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณพัชร วิชาสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา แสงแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ชัย ชะนูนันท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีมาลา ขำคมเขตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงทอง เพชรโทน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชษฐ์ นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ โสภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พร จารุจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ ดวงศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิกรม กรุ่งแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละดา ดอนหงษา	วิทยาลัยพิษณุพนิติต
ดร.พรเทพ เสถียรนพแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ดร.กัญญาวดี แสงงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ดร.ปณิตตา อินทรักษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

คณะกรรมการดำเนินงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี ยาบุษดี	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ณัฏฐนันท์ สุวรรณวงศ์	รองประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วชิรเกียรติ เป้าทองจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดารัตน์ ถาบุตร	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพศาล ดาแร่	กรรมการ
ดร.สุทธิดา จันทร์ดวง	กรรมการ
นางสาวพิมลรัตน์ คล้ายยา	กรรมการ
นายชลาสินธุ์ ดวงเลิศ	กรรมการ
นายนรากร จันลาวังค์	กรรมการ
นางสาวทัศนีย์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
นายบุรชต์ ภูดอกไม้	กรรมการ
นางสาวประภาพิศ ไชยวงษ์	กรรมการ
นายธราดล ปราบภัย	กรรมการ
นางพิมลพรรณ ศรีภูธร	กรรมการ
นายอภิเดช อภิพัฒน์ภาคูล	กรรมการ
นางสาวศศิตา พงศาสิทธิ์	กรรมการ
นางสาวนัชชา คำบุญมา	กรรมการ
นางสาววณัฐพร แพงขวา	กรรมการ
นายรุ่งโรจน์ มีแก้ว	กรรมการและเลขานุการ
นายธนวิทย์ ปัจขามาศย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569

คณะกรรมการตรวจสอบภาษาต่างประเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรพย์ เลิศปรีดากร

นายชลาสินธุ์ ดวงเลิศ

นางสาวทัศนส์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา

นายนรากร จันทวงค์

พิสูจน์อักษร

ดร.ศิวพร ภูทอง

ออกแบบปก

นายสุริยา ชัยดำรงณ์

นางสาวศศิตา พงศ์วาลี

ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสารวิชาการเล่มนี้
ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ
กองบรรณาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ซึ่งความรับผิดชอบด้านเนื้อหาและการตรวจร่างบทความ
แต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน

The content and proofing of the articles published in the journal
are solely responsible by our contributing authors.
The messages and views expressed in each article do not reflect the
views and are not the responsibilities of the editor, the editorial
board, the operating teams and Udon Thani Rajabhat University.

本期刊的每一篇文章中所有的内容
所涉及责任由文章作者自负，与编辑委员会、编辑部
以及乌隆皇家大学无关。

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นวารสารวิชาการด้านการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน โดยเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ วารสารเปิดรับ 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษา อังกฤษ และภาษาจีน กำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม) โดยวารสารฉบับนี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2569 มีบทความจำนวน 7 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาประเมินบทความ อีกทั้งเสนอข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์เพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่ได้ส่งบทความร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ และคณะทำงานของวารสารที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการทำงานเพื่อให้วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้เผยแพร่ผลงานอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับทางวิชาการ

จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต

บรรณาธิการ

Editorial

Udon Thani Rajabhat University Journal of Guru Education is an academic journal focusing on the field of education. The purpose is to be a platform for knowledge exchanges and publishing useful information through research and academic articles. We welcome scholarly articles written in either Thai, English, or Chinese. The current issue is the first one of this biannual journal (January – June and July – December), with four articles as Volume 8, No.1 of 2026.

The editorial staff is sincerely grateful for all the authors who have submitted the papers to be published in this issue. We would like to thank the peer reviewers for kindly supporting and giving essential opinions for the improvement of each article. Furthermore, thank you for the fulfillment and great effort of the working teams resulting in the accomplishment of the quality, academically accepted publication.

Julamas Jansrisukot
Editor-in-Chief

社论

乌隆他尼皇家大学教育期刊聚焦教育领域，期刊旨在为教师、学者和学生提供可共享的知识资源数据库。本次首发，集结了泰、英、中三种语言的优秀的研究和学术文章。本刊每年出版两期；第一期为1月-6月，第2期为7月-12月。本卷是本刊2026年的第1期、第8卷，共有7篇文章。

乌隆他尼皇家大学教育期刊编辑部非常感谢各位评议专家(Peer Review)百忙之中抽出时间评估文章并提出宝贵建议，非常感谢各位作者的积极投稿，同时感谢每位编辑委员会成员为确保期刊质量所做出的不懈努力。

陈曼荣
编辑

สารบัญ

หน้า

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีบีซี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษารายวิชา การออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ <i>อรรถพร วรรณทอง และ ปวีศร ภูมิสูง</i>	1
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรรมวิทยา) <i>นวลนิตย์ สาสนะกุล, กุลนาถ พุ่มอำภา และ พัทธรา พุ่มพชาติ</i>	16
การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ <i>ปรีดาภรณ์ สุวรรณดี, จุฑามาศ สุขเป้ง และ ลำไย สี่หามาศย์</i>	35
การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 <i>กิตติยวดี สร้อยนาค และ นิยดา เปี่ยมพิชชนะ</i>	52
การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี <i>สุนิสา วงศ์อารีย์, ชาศรียา พันธุ์ทอง, วรรณิย์ วันชาติ, พวงทอง เพชรโตน, สุปรีชา วงศ์อารีย์, มณีนีญา สุราช และ ภาวิศา พงษ์เล็ก</i>	67
ENHANCING THE ENGLISH WRITING COMPETENCE OF EFL LEARNERS THROUGH A GENRE-BASED APPROACH WITH FEEDBACK <i>Sichabhat Boonnoon</i>	80
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 <i>สิริกร เศษวิภา และ วานิช ประเสริฐพร</i>	94

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดล
เศรษฐกิจบีซีจี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษา
รายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์
PROJECT-BASED LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE 6D APPROACH
TO STEAM EDUCATION INTEGRATED WITH THE BCG ECONOMIC MODEL
TO DEVELOP PROBLEM-SOLVING ABILITIES FOR STUDENTS
IN GRAPHIC DESIGN FOR COMPUTERS

อรรณพร วรรณทอง และ ปวีศร ภูมิสูง*

Attaporn Wannathong and Pawarisorn Phoomsoong*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Received: 1 February 2026

Revised: 24 April 2026

Accepted: 12 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนและ
หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดล
เศรษฐกิจบีซีจี 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตาม
แนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ซึ่งลงทะเบียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือในการ
วิจัยประกอบด้วย คู่มือการแก้ปัญหาในท้องถิ่นตามขั้นตอนโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษา
แบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบสอบถาม
ความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าสถิติ
ทดสอบทีแบบกลุ่มเดียว และสถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Corresponding author: ปวีศร ภูมิสูง
E-mail: pawarisorn.p@ubru.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.63) เมื่อแยกตามรายด้าน นักศึกษามีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.60) กิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.62) บรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.68)

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบโครงงาน, สะเต็มศึกษา, โมเดลเศรษฐกิจบีซีจี, ความสามารถในการแก้ปัญหา

Abstract

This research aimed to 1) compare problem solving ability before and after receiving project-based learning based on 6D STEAM education approach with BCG economic model, and 2) study learner satisfaction from project-based learning based on 6D STEAM education approach with BCG economic model. The sample consisted of 35 second-year students in Computer Science major who registered for Computer Graphic Design course in the first semester of the 2025 academic year, selected by cluster random sampling. The research instruments included a manual for solving local problems based on the project steps based on 6D STEAM education approach with BCG economic model, a problem-solving ability test, and a student satisfaction questionnaire after the learning management. The data were analyzed by one-group t-test and basic statistics were the mean and standard deviation.

The research findings showed that students who received project-based learning had significantly higher average problem-solving abilities after the intervention compared to before the intervention, at a statistical significance level of .01 and the overall satisfaction of the students after organizing the learning was at the highest level ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.63). When separated by each aspect, the students had the highest level of satisfaction in every aspect as

follows: benefits received from learning ($\bar{X}$ =4.60, S.D.=0.60), learning activities ($\bar{X}$ =4.59, S.D.=0.62), learning atmosphere ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.68).

Keywords: Project-based Learning, STEAM Education, BCG Economic Model, Problem-solving Ability

บทนำ

การยกระดับขีดความสามารถของประเทศไทยให้ก้าวพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ดำเนินมาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนฐานความเข้มแข็งของต้นทุนเดิม คือความหลากหลาย ทางชีวภาพและวัฒนธรรม ทิศทางการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจใหม่ หรือ "BCG Model" (Somporn, 2021) ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบองค์รวมใน 3 มิติไป พร้อมกัน ประกอบด้วย 1) เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากทรัพยากรที่มีอยู่ 2) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งให้ความสำคัญกับการ หมุนเวียนวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์สูงสุด และ 3) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่เน้น ความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (รัตนารักษ์ ใจมา และคณะ, 2564; ประพล จิตคติ และคณะ 2566) แนวทางนี้ยังมีความสอดคล้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ (2560) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพตอบโจทย์ตลาดแรงงาน สาขาลดความเหลื่อมล้ำด้วยระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับเศรษฐกิจฐานความรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ, 2560) โดยเป้าหมายสูงสุดคือการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมี คุณภาพในศตวรรษที่ 21

ในบริบทของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าว แนวคิด STEAM Education ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ต่อยอดมาจาก STEM Education ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากนโยบาย Computer Science For All ของสหรัฐอเมริกาในยุคประธานาธิบดีบารัค โอบามา ที่ต้องการ เปลี่ยนผู้เรียนจากผู้บริโภคให้กลายเป็น "นักนวัตกรรม" หรือผู้สร้างนวัตกรรม ผ่านการบูรณาการ 4 ศาสตร์หลัก ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (S), เทคโนโลยี (T), วิศวกรรมศาสตร์ (E) และคณิตศาสตร์ (M) สำหรับประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ

แนวทางของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2014) ได้นำแนวคิดนี้มาปรับใช้เพื่อเน้นการสร้างนวัตกรรมและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต อย่างไรก็ตาม Yakman (2008) ได้นำเสนอการเติมเต็มมิติความเป็นมนุษย์ด้วยการผนวกศาสตร์ทางศิลปะ (A: Arts) เข้าไปกลายเป็น STEAM Education ซึ่งครอบคลุมถึงศิลปกรรม ภาษา และสังคมศาสตร์ เพื่อให้การเรียนรู้มีความสมบูรณ์และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงมากยิ่งขึ้น

โครงสร้างการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM แบ่งออกเป็น 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับเนื้อหาเฉพาะทาง (Content Specific) ไปจนถึงระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบองค์รวม (Life-long Holistic) โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ขับเคลื่อนแนวคิดนี้มักดำเนินการผ่าน 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การระบุปัญหา (Define) 2) รวบรวมข้อมูล (Discover) 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Distribute) 4) การวางแผนและพัฒนา (Develop) 5) การทดสอบและประเมินผล (Decision) และ 6) การนำเสนอ (Display) เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (2563)

เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) มาประยุกต์ใช้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญ โดย พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พะเยาว์ ยิ่งดีสุข (2553) รวมถึง ดุษฎี โยเหลา (2557) ได้อธิบายว่า PBL คือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเองผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม โดยมีอาจารย์ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาและกระตุ้นความสนใจ วิธีการนี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยของผู้เรียนไปพร้อมกัน

ในการจัดการเรียนรู้วิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ ปัญหาสำคัญที่พบจากการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันคือ นักศึกษามักมุ่งเน้นเพียงการใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์และการสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการ แต่ขาดทักษะการวิเคราะห์ปัญหาและการออกแบบเพื่อตอบโจทย์ผู้ใช้งานจริง (User-centric Design) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการแก้ปัญหาทางการออกแบบ ส่งผลให้ผลงานขาดความสมเหตุสมผลในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงยิ่งไปกว่านั้น แม้จะมีการนำแนวจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) หรือสะเต็มศึกษา (STEAM Education) มาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (วีรภัทร สุธีรางกูร, 2567; พิชญา กล้าหาญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน, 2564; เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, 2563) แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงวนเวียนอยู่กับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือทักษะพื้นฐานทั่วไป โดยยังขาดการบูรณาการเข้ากับบริบทเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น โมเดล

เศรษฐกิจบีซีจี (BCG Model) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรท้องถิ่น ผ่านการออกแบบที่ยั่งยืน ดังนั้น จึงเกิดช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) ในการศึกษาว่าการนำกระบวนการสะเต็มศึกษาแบบ 6D มาทำงานร่วมกับโจทย์ปัญหาในมิติของเศรษฐกิจ บีซีจี จะสามารถยกระดับความสามารถในการแก้ปัญหาทางการออกแบบของนักศึกษาให้มีความซับซ้อนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ได้เพียงใด

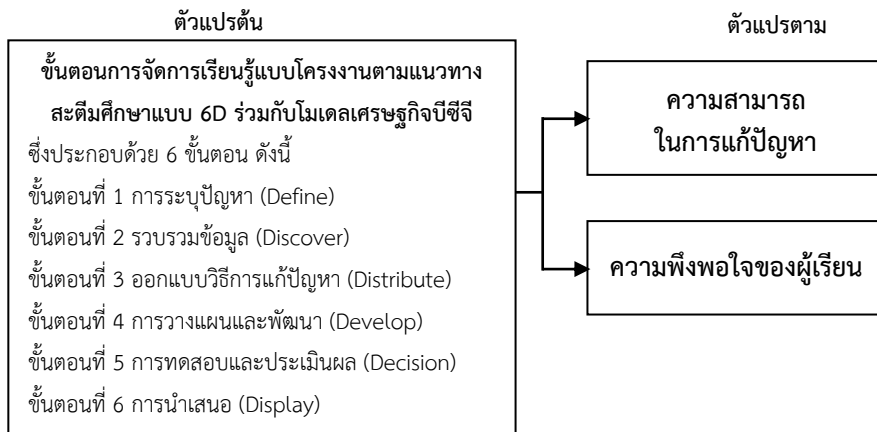
จากการสังเคราะห์แนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการจุดเด่นของแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน โดยนำแนวคิดโครงงานเป็นฐานมาผสานกับกระบวนการ STEAM Education และโมเดลเศรษฐกิจ BCG เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการใช้ “การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานักศึกษารายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์” โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนและหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ร่วมกับ 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และ 3) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี นำไปสู่แนวการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพัฒนา 4) ความสามารถในการแก้ปัญหา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบที่ใช้วิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบแผนการทดลองแบบศึกษากลุ่มตัวอย่างเดียว One Group Pretest Posttest Design (Fraenkel & Wallen, 2000) ซึ่งจะศึกษากลุ่มตัวอย่างเดียว มีการประเมินก่อน-หลัง มีแบบแผนตาราง ดังนี้

กลุ่มทดลอง	$O_{Pretest}$	$X_{Treatment}$	$O_{Posttest}$
------------	---------------	-----------------	----------------

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการทดลอง

เมื่อ $O_{Pretest}$	หมายถึง การประเมินก่อนทดลอง
$X_{Treatment}$	หมายถึง การจัดกิจกรรม
$O_{Posttest}$	หมายถึง การประเมินหลังทดลอง

1. ประชากร และตัวอย่างวิจัย

1.1 ประชากร: นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ซึ่งลงทะเบียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

1.2 กลุ่มตัวอย่าง: นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ซึ่งลงทะเบียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 คู่มือการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นตามขั้นตอนโครงการตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย บทที่ 1 สารสำคัญ ได้แก่ โครงการตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี บทที่ 2 ฝ้ามดัย้อมหรือพิมพ์ลายในท้องถิ่น บทที่ 3 การแก้ไขปัญหาฝ้ามดัย้อม หรือพิมพ์ลายในท้องถิ่นของนักศึกษาตามขั้นตอนโครงการตามแนวทางสะเต็มศึกษา ได้แก่ ใบกิจกรรมที่ 1 ระบุปัญหาประเด็นที่เด่นชัด (Define) ใบกิจกรรมที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Discover) ใบกิจกรรมที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ไขปัญหา (Distribute) ใบกิจกรรมที่ 4 ดำเนินการวางแผนและพัฒนา (Develop) ใบกิจกรรมที่ 5 ทดสอบ และประเมินผล (Decision) ใบกิจกรรมที่ 6 นำเสนองานโดยใช้ Infographic (Display)

2.2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา โดยเนื้อหาที่นำมาใช้เป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยใช้ความรู้เรื่อง รักขโลกบนผืนผ้า จำนวน 1 สถานการณ์ ประกอบด้วย ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา 4 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการค้นหาข้อเท็จจริง (Fact Finding Ability) ด้านความสามารถในการค้นหาวิธีแก้ปัญหา (Problem Method Finding Ability) ด้านความสามารถในการค้นหาคำตอบของปัญหา (Solution-Finding Ability) และด้านความสามารถในการยอมรับคำตอบ (Acceptance Finding Ability) จำนวน 20 คะแนน ตามขั้นตอนของ Weir (1974) รวมถึง ลักษณะ ศิริมาลา และ วรรณจริย มั่งสิงห์ (2553) 4 ชั้น ดังนี้ 1) ชั้นการระบุประเด็นปัญหา 2) ชั้นวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 3) ชั้นการเสนอวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ชั้นตรวจสอบผลลัพธ์ โดยใช้ข้อคำถามแบบอัตนัย โดยทั้งฉบับผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา และด้านการวิจัยและประเมินผลการศึกษา รวมจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67- 1.00 (เนื่องจากความไม่พร้อมเรื่องกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือผู้วิจัยจึงพิจารณาหาคุณภาพเครื่องมือเฉพาะค่า IOC)

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้แบบโครงการตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษารายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ แบ่งเป็น 3 ประเด็นคำถาม จำนวน 20 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษารายวิชา การออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ มีผลการวิจัยดังนี้

1. นักศึกษาเรียนรู้ตามขั้นตอนคู่มือการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นตามขั้นตอนโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี คือ ขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหา (Define) ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูล (Discover) ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Distribute) ขั้นตอนที่ 4 การวางแผนและพัฒนา (Develop) ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบและประเมินผล (Decision) และขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอ (Display) ดังนี้

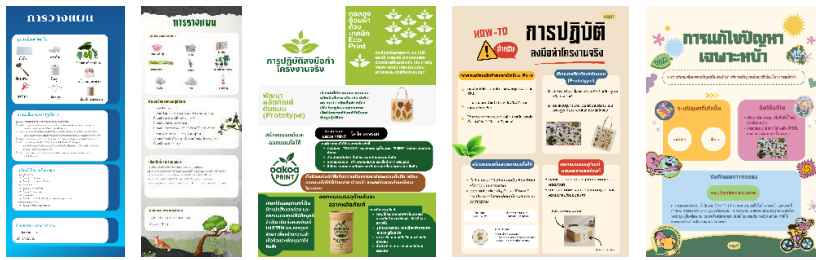
ภาพที่ 2 ตัวอย่างชิ้นงานตามขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหา (Define)

ภาพที่ 3 ตัวอย่างชิ้นงานตามขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูล (Discover)

ภาพที่ 4 ตัวอย่างชิ้นงานตามขั้นตอนที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Distribute)

ภาพที่ 5 ตัวอย่างชิ้นงานตามขั้นตอนที่ 4 การวางแผนและพัฒนา (Develop)

ภาพที่ 6 ตัวอย่างชิ้นงานตามขั้นตอนที่ 5 การทดสอบและประเมินผล (Decision)

ภาพที่ 7 ตัวอย่างชิ้นงานตามขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอ (Display)

2. นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 2 ได้ผลคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาท่อก่อนและหลังเรียน พบว่า เผลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาท่อก่อนเรียน ($\bar{X}$ =15.00, S.D.=1.16) และหลังเรียน ($\bar{X}$ = 18.14, S.D.=0.97) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มเดียวของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหา

การทดสอบ	N	sum	mean	S.D.	df	t-test	p-value
ก่อนเรียน	35	20	15.00	1.16	34	26.87**	.000
หลังเรียน	35	20	18.14	0.97	34		

** p<.01

3. นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 2 มีความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนรู้แบบโครงการตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหของนักศึกษารายวิชาการออกแบบกราฟิกสำหรับคอมพิวเตอร์ ในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.59, S.D.=0.63) เมื่อแยกตามรายด้าน นักศึกษามีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.60, S.D.=0.60) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.59, S.D.=0.62) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.58, S.D.=0.68) ตามลำดับ ดัง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้

ลำดับ	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	4.60	0.60	มากที่สุด
1.1	นักศึกษามีอิสระในการศึกษา ค้นคว้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.80	0.56	มากที่สุด
1.2	นักศึกษามีความสุขในการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม	4.80	0.41	มากที่สุด
1.3	นักศึกษามีโอกาสได้ซักถามตามข้อสงสัย	4.80	0.56	มากที่สุด
1.4	นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน	4.26	0.96	มาก
1.5	นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.60	0.63	มากที่สุด
1.6	นักศึกษามีความสนุกสนานต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.26	0.96	มาก

ตารางที่ 2 แสดงความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ลำดับ	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2	กิจกรรมการเรียนรู้	4.59	0.62	มากที่สุด
2.1	กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการ วิเคราะห์ สาเหตุ หาวิธีแก้ปัญหา วางแผนและปฏิบัติจริงในการ แก้ปัญหา	4.20	0.86	มาก
2.2	กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน	4.67	0.48	มากที่สุด
2.3	กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ตามแนวคิด STEAM Education ไปใช้สร้างผลงานทางวิทยาศาสตร์	4.60	0.73	มากที่สุด
2.4	กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่ หลากหลาย	4.67	0.61	มากที่สุด
2.5	กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสวงหาความรู้และแนว ทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.47	0.74	มาก
2.6	กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกการทำงานกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น	4.87	0.35	มากที่สุด
2.7	ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.67	0.61	มากที่สุด
3	บรรยากาศการเรียนรู้	4.58	0.68	มากที่สุด
3.1	ช่วยให้นักศึกษาทำงานได้อย่างเป็นระบบตามขั้นตอน	4.67	0.48	มากที่สุด
3.2	ช่วยให้นักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้จาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ	4.73	0.57	มากที่สุด
3.3	นักศึกษสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง	4.53	0.63	มากที่สุด
3.4	นักศึกษามีทักษะการใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น	4.40	0.63	มาก
3.5	นักศึกษามีความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ และการสร้างผลงานทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น	4.87	0.35	มากที่สุด
3.6	นักศึกษามีความรับผิดชอบในการทำงาน	4.53	0.63	มากที่สุด
3.7	นักศึกษสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้	4.46	0.91	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.59	0.63	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ด้านการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้เรียน พบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่เป็นฐานโดยบูรณาการร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEAM Education) และโมเดลเศรษฐกิจบีซีจี (BCG Model) ผู้เรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจริงในห้องเรียน ผ่านคู่มือการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ 6D โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based learning) และตรวจสอบสมมติฐานด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการทางปัญญานี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดขั้นตอนการแก้ปัญหาของ Weir (1974)

ความสำเร็จในการแก้ปัญหาของผู้เรียน เกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Integration) อย่างเป็นระบบ ได้แก่ มิติด้านวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องคุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของวัสดุธรรมชาติ เช่น ปฏิกริยาของสีจากใบไม้ อุณหภูมิ และเวลาที่เหมาะสม มิติด้านคณิตศาสตร์ มีการนำทักษะการคำนวณและการวัดมาใช้ในการประเมินสัดส่วน การจับเวลา และการวิเคราะห์ผลการประเมินจากชุมชน มิติด้านเทคโนโลยี มีการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสืบค้นข้อมูล การออกแบบแผนผังกระบวนการ และการสร้างสรรค์ผลผลิตนวัตกรรม และ มิติด้านวิศวกรรมศาสตร์ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเลือกวัสดุและการออกแบบกระบวนการผลิตที่เหมาะสมกับบริบท

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้เข้ากับ โมเดลเศรษฐกิจ BCG ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์คุณค่าของชิ้นงานได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยสามารถระบุความสัมพันธ์ได้ว่าการนำทรัพยากรชีวภาพมาสร้างมูลค่าเพิ่มสอดคล้องกับเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาหมุนเวียนสอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และการนำองค์ความรู้ไปสร้างรายได้ให้ชุมชนโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องและสนับสนุนผลการศึกษาของ สุวิญญา คงสุข และคณะ (2561) และ Nilalad (2019) ที่ต่างยืนยันตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็มศึกษามีส่วนสำคัญในการยกระดับทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ด้านความพึงพอใจของผู้เรียน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทางสะเต็มศึกษาแบบ 6D ร่วมกับโมเดลเศรษฐกิจบีบีจี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) โดยประเด็นที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงสุดคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันเป็นทีม ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการรับฟังความคิดเห็น ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 จากผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา พบว่า อาจารย์ควรจัดประสบการณ์ในลักษณะดังกล่าวที่คล้ายคลึงกัน อาจเปลี่ยนชนิดของวัสดุในท้องถิ่นเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้กระบวนการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นในระดับสูงมาก

1.2 จากผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ของนักศึกษาตามคำแนะนำของผู้ประเมินในขั้นตอนที่ 5 นักศึกษายังไม่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้อยู่บางกลุ่ม มีการออกแบบที่ไม่ตรงกับกลุ่มลูกค้า ขาดความน่าสนใจอยู่ ดังนั้นอาจารย์ควรให้นักศึกษา ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์และการขายสินค้าจากสื่อออนไลน์เพิ่มเติมทั้ง Facebook YouTube Google Instagram และ TikTok เป็นต้น

1.3 จากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน STEAM BCG เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ซึ่งจากการสังเกตการสร้างผลงานและโครงงานของนักศึกษาใช้ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับเวลาจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ดังนั้นอาจารย์ควรวางแผนปฏิทินการทำงานให้นักศึกษา และให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลนอกเวลาเรียนมาก่อน และยกตัวอย่างระยะเวลาและขั้นตอน ในการทำโครงงานเพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจ และสามารถจัดการเวลาในการทำโครงงานได้ดีมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายการศึกษาไปยังทักษะหรือตัวแปรผลลัพธ์เพิ่มเติมว่านอกจากความสามารถในการแก้ปัญหาแล้วการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน STEAM BCG เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นสามารถพัฒนาทักษะใดได้อีกบ้าง แล้วทักษะดังกล่าวพัฒนาได้ดีในขั้นตอนใดของกระบวนการโครงงาน STEAM BCG เช่น ทักษะชีวิตและอาชีพ

2.2 ควรมีการศึกษาเจตคติที่มีต่อวิชา จิตวิทยาาสตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ STEAM BCG เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ดุษฎี โยเหลา. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดทิพย์วิสุทธิ.
- ประพล จิตคติ, รัชนิวรรณ บุญอนันต์, สุภาภรณ์ หมั่นหา, การันต์ เจริญสุวรรณ และ ยุชิตา กันหาเมือง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านมะเดื่อชุมพรอำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารร่มยุงทอง*, 1(3), 27-43.
- พิชญา กล้าหาญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(2), 1-16.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พะเยาว์ ยินดีสุข. (2553). การสอนคิดด้วยโครงการ : การเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนภรณ์ ใจมา, ทัพไท หนองสุวรรณ, กุหลาบ อุดสุข, ธาตุกร ปัญญาใส, ฐานิต ศาสติกุลนุกุล, พงศกร ศุภกิจไพศาล, เอกชัย ไยพิมล, วิภาวี สุรินทร์เซ่ง, ณัฏฐ์ชวล เจริญเลิศชนกิจ และ เทวินทร์ แก้วเมืองมูล. (2564). การเกษตรในเมืองกับ BCG Economic Model. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 38(3), 100-116.
- ลักขณา ศิริมาลา และ วรณจรรย์ มั่งสิงห์. (2553). ความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 4(2), 112-119.
- วีรภัทร สุธีรางกูร. (2567). การพัฒนาทักษะการออกแบบกราฟิกของนักศึกษาวิชาการออกแบบกราฟิกด้วยการใช้ Generative AI. รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2014). *คู่มือเครือข่ายสะเต็มศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ.

- สุวิษฐา คงสุข, บุญเลี้ยง ทุมทอง และ พิกุล ประดับศรี. (2561). การพัฒนากิจกรรมสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกบเชิงวิทยา. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 16(2), 201-212.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2567, จาก <https://backoffice.onec.go.th/uploaded/Outstand/2017-EdPlan60-79.pdf>.
- เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ. (2563). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทางเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา**. ปรัญญาปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2000). **How to design and evaluate research in education** (4th ed). San Francisco: McGraw-Hill.
- Nilalad, S. (2019). **A development of problem-solving skill of mathayomsuksa 4 students at Muangbuawittaya School by using integrated STEM learning unit emphasizing engineering design process**. Master Thesis in Education, Buriram Rajabhat University.
- Somporn, P. (2021). BCG model and Thai vocational education. **CPNP Journal**, 6(2), 13-22. (in Thai)
- Weir, J. J. (1974). Problem Solving is Everybody's Problem. **The Science Teacher**, 41(4), 16-18.
- Yakman, G. g. (2008). **STΣ@M Education: an overview of creating a model of integrative education**. Pupils Attitudes Towards Technology 2008 Annual Proceedings.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชน
ท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม
(วัฒนธรรมวิทยา)

THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING SKILLS FOR THE CHOREOGRAPHY
OF THA CHALOM COMMUNITY LEGEND USING GPAS 5 STEPS APPROACH
WITH MATTAYOM SUKSA 2 STUDENTS AT WATLAMSUWANNARAM
MUNICIPALITY SCHOOL

นวลนิตย์ สาสนะกุล^{1,*}, กุลนาถ พุ่มอำภา² และ พัชรา พุ่มพชาติ²

Nuannit Sasanakun^{1,*}, Kullnad Pumampa² and Patchara Poompachati²

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันเกษม

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันเกษม

¹ Graduate School, Chandrakasem Rajabhat University

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Received: 12 November 2025

Revised: 27 March 2026

Accepted: 30 March 2026

บทคัดย่อ

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชน
ท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เป็นแนวการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการทั้ง 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นสังเกตและ
รวบรวมข้อมูล ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ
ขั้นสื่อสารและนำเสนอ และขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ ส่งเสริม
ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนธรรมวิทยา)
มีทักษะความคิดสร้างสรรค์สามารถประดิษฐ์ทำรำจากการบูรณาการเรื่องราวในชุมชนท่าฉลอม
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ
ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิด

* Corresponding author: นวลนิตย์ สาสนะกุล

E-mail: 6651600089@chandra.ac.th

สร้างสรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม

กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps จำนวน 20 ชั่วโมง 2) แบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบที่แบบไม่อิสระ (t-test Dependent) และการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 7 ชุด โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.90 ซึ่งแสดงถึงความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ พบว่าหลังการใช้ชุดกิจกรรม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 45.17$, S.D. = 3.99) สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 27.83$, S.D. = 3.99) และมีระดับคุณภาพทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X} = 13.59$, S.D. = 1.49) 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.72)

จากผลการวิจัย การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริงเชื่อมโยงกับชุมชนท่าฉลอม และใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในระดับสถานศึกษา โดยบูรณาการร่วมกับหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะให้นำชุดกิจกรรมไปพัฒนาและใช้กับกลุ่มทดลองจำนวน 2 กลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการทั่วไป เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการ GPAS 5 Steps และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ

พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ในระดับชั้นอื่นโดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งควรบูรณาการร่วมกับรายวิชาอื่นเพื่อเสริมสร้างทักษะที่หลากหลายของผู้เรียน

คำสำคัญ: ทักษะความคิดสร้างสรรค์, การประดิษฐ์ทำรำ, กระบวนการ GPAS 5 Steps

Abstract

The development of dance education on the topic of choreography creation for the performance entitled “Tha Chalom Community Legend” using GPAS 5 Steps approach is an active learning management method emphasizing learner autonomy in constructing knowledge through a 5-step learning process, including observation and information gathering, analysis and summary, practice and review, communication and presentation, and evaluation to enhance social service value. The objectives of this research were: 1) to develop a set of Thai dance learning activities focusing on choreographic creation for the performance of Tha Chalom Community Legend, utilizing the GPAS 5-Step approach to enhance students’ creative thinking skills; 2) to compare the effects of Thai dance learning activities focusing on choreographic creation for the performance of Tha Chalom Community Legend, using the GPAS 5-Step approach, on students’ creative thinking skills before and after the implementation; 3) to examine student satisfaction after participating in Thai dance learning activities focusing on choreographic creation for the performance of Tha Chalom Community Legend.

The sample group consisted of 24 students from Mathayom Suksa 2/1 in this study selected via purposive sampling. The research Instruments included 1) a set of performing art learning activities on dance choreography for “Tha Chalom Community Legend” showcase, using the GPAS 5-Step Process covering duration of 20 hours; 2) a creative thinking skill assessment form and 3) a student satisfaction evaluation form. Statistical methods employed in this study were the calculation of mean scores, standard deviation (S.D.), dependent t-test and

the assessment of content validity of the creative thinking skills assessment instrument.

The research found that: 1) the developed learning activity package consisted of seven sets, with a suitability mean score of 4.78 and an IOC value of 0.90, confirming its validity. 2) The result regarding learning achievement after the implementation of this present learning activities that the mean score after the implementation ($\bar{X}$ = 45.17, S.D. = 3.99) was higher than the score of pre-implementation ($\bar{X}$ = 27.83, S.D. = 3.99) at the .05 statistical significance. In addition, creative thinking skills of students participated in this study was found at a very good level ($\bar{X}$ = 13.59, S.D. = 1.49). In addition, 3) student satisfaction with the learning activities ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.72).

According to the results of this present study, it could be concluded that learning management using GPAS 5 Steps effectively promotes active learning and knowledge construction throughout actual hand-on practice with connection to local community of Tha Chalom. This process can applied as a prototyped model for further development of learning management to foster creativity in education with integration of local learning curriculum. Further studies should consider using a control group design to make more solid comparison of creativity development across between GPAS 5 Steps and traditional methods.

Keywords: Creative Thinking Skills, Choreography, Using GPAS 5 Steps

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรวมความรู้ ความเข้าใจ และการทดลองกับสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ความคิดสร้างสรรค์สามารถแสดงออกมาในหลายรูปแบบและไม่จำกัดเฉพาะผลงานที่เป็นที่รู้จัก การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ การยอมรับในความผิดพลาดและการส่งเสริมให้เด็กได้ทดลองและสำรวจความคิดใหม่ ๆ จะช่วยให้พวกเขาพัฒนา

ทักษะความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเติบโตเป็นบุคคลที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคม และจากสถานการณ์โรคติดต่อไวรัสโคโรนาหรือ COVID-19 การจัดการเรียนการสอนได้หยุดชะงัก เนื่องจากรัฐบาลได้ออกประกาศปิดสถานศึกษาตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการในวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2563 ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดความไม่ต่อเนื่อง เมื่อนักเรียนกลับมาเรียนในโรงเรียนตามมาตรการใหม่ พบว่าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนถดถอยอย่างชัดเจน จึงเป็นความท้าทายที่ต้องใช้เวลา เพื่อช่วยฟื้นฟูผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการเรียนรู้ของนักเรียนในระยะยาว และโดยเฉพาะในด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีคะแนนประเมินต่ำจากการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567) และ PISA (โครงการการประเมินผลนักเรียนในระดับนานาชาติ) ได้ประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของ PISA ในปี 2022 พบว่า นักเรียนไทยยังคงต้องการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่หลากหลายในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยนวัตกรรมและการสร้างองค์ความรู้มากขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถเข้าใจและออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ซึ่งเริ่มจากครูออกแบบการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือเก็บข้อมูล และคัดเลือกข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลไปใช้ในการปฏิบัติจริง และประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ (วิสูตร โพธิ์เงิน และคณะ, 2564) GPAS 5 Steps เป็นกระบวนการที่เน้นกระตุ้นผู้เรียนได้เรียนรู้แบบ Active Learning ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างและใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ เกิดเจตคติและค่านิยมที่ดี มีสมรรถนะขั้นสูงเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย (มติชน จำกัด (มหาชน), 2564) การจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทักษะความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ท่ารำให้มีความสอดคล้องกับเรื่องราว รวมทั้งอารมณ์ของเพลง โดยใช้นาฏยศัพท์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ รูปแบบการแปรแถว ล้วนแต่ต้องผ่านกระบวนการคิดในขั้นตอนต่าง ๆ จึงจะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่าน การปฏิบัติท่ารำ ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะความคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างเป็นขั้นตอน โดยกระบวนการ

GPAS 5 Steps มีลำดับขั้นดังนี้ G – Gathering ขั้นการรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้จะใช้การสังเกต และรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ การกระตุ้นความสนใจและเสริมสร้างความสนุกสนานในขณะเรียนรู้ (ยุวรัตน์ นักทำนา และคณะ, 2563) P – Processing ขั้นคิดวิเคราะห์ และสรุปความรู้ ผู้เรียนจะคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ที่ได้รับ โดยพิจารณาความหมายและความสำคัญของข้อมูลที่รวบรวมมา การเรียนรู้ในขั้นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง ความรู้กับการ ดำเนินชีวิต และการมี คุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) A - Applying and Constructing the Knowledge ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยผู้เรียนจะได้ทดลองสร้าง สรรค์ทำรำ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติ ขั้นตอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความ เข้าใจและความชำนาญ จากการทำซ้ำ ๆ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะทำให้ความรู้ที่ได้รับ คงทน และสามารถต่อยอด ไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลาย A - Applying the Communication Skill ขั้นสื่อสารและนำเสนอ ผู้เรียนจะได้สื่อสาร และนำเสนอผลงานที่ สร้างสรรค์ผ่านการแสดงทำรำและการบรรยายเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และแนวคิดที่สื่อ ผ่านทำรำนั่น ๆ (ยุวรัตน์ นักทำนา และคณะ, 2563) S - Self-Regulating ขั้นประเมินเพื่อ เพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ ผู้เรียนจะได้ประเมินผลของผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น และรับคำชื่นชมจากผลงานของตน การประเมินจะช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดและพัฒนา ตนเอง โดยการได้รับคำติชมจะเสริมสร้าง แรงบันดาลใจ และช่วยพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม เช่น จิตสาธารณะ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้ดียิ่งขึ้น (วริฐฐา ศิริธงชัยกุล และคณะ, 2566)

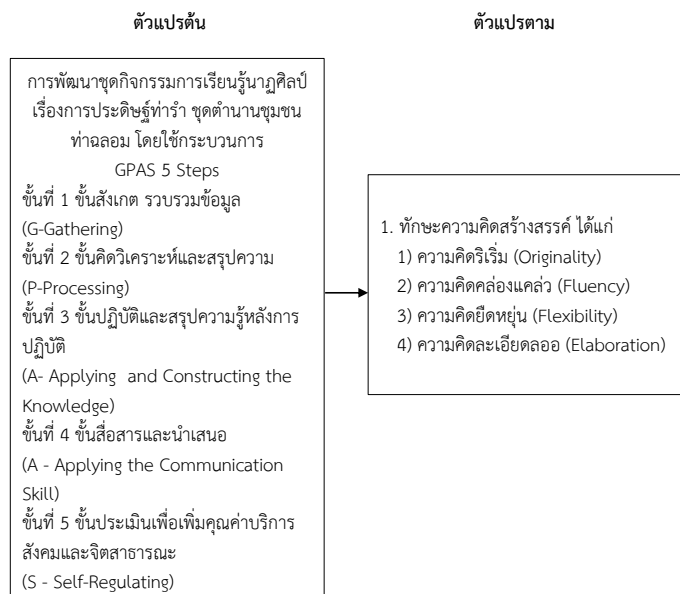
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นพบว่า ทักษะความคิด สร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างมาก หากปล่อยทิ้งไว้จะทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาหลายด้าน ผู้เรียน ไม่สามารถปรับตัวหรือพัฒนาตนเองได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการเรียนและการทำงานในอนาคต ขาดความคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์ผลงาน และอาจขาดความ มั่นใจในตนเองส่งผลถึงการดำเนินชีวิตในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานภูมิปัญญา เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่า ฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) เพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษาและเสริมสร้างสมรรถนะที่ จำเป็นสำหรับอนาคต สามารถนำทักษะที่ได้ประยุกต์ใช้ในการเรียนและชีวิตการทำงานใน อนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้สื่อการจัดการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps
- 2) ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (พัฒนรวมวิทยา) มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถออกแบบท่าทางประกอบการแสดงได้อย่างสร้างสรรค์มีความแปลกใหม่
- 3) ครูได้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยนำกระบวนการ GPAS 5 Steps มาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาความรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (พัฒนรวมวิทยา)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (พัฒนรวมวิทยา) สังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 ห้องเรียนรวม 45 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการทดลองได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (พัฒนรวมวิทยา) สังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 24 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (พัฒนรวมวิทยา)

2) แบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (พัฒนรวมวิทยา)

3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่ำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามแบบการทดลอง แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (One Group Pretest - Posttest Design) (อาธิติยา งอกสิน และ พรพิมล รอดเคราะห์, 2564)

T ₁	X	T ₂
----------------	---	----------------

เมื่อ T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาผลประเมินรับรองความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่ำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนและเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 อ้างอิงใน กันตินันท์ ถนอมวงษ์, 2565) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่ำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) โดยใช้สถิติ t-test Dependent

3) วิเคราะห์ความพึงพอใจหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่ำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม(วัฒนรรมวิทยา) ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น 7 ชุดประกอบด้วยชุดกิจกรรม ชุดที่ 1 เรื่องนาฏยศัพท์ จำนวน 2 ชั่วโมง ชุดที่ 2 เรื่องภาษาท่า จำนวน 2 ชั่วโมง ชุดที่ 3 เรื่องหลักการประดิษฐ์ทำรำ จำนวน 2 ชั่วโมง ชุดที่ 4 เรื่องบทร้องตำนานท่าฉลอม จำนวน 2 ชั่วโมง ชุดที่ 5 เรื่องท้องถิ่นท่าฉลอม จำนวน 2 ชั่วโมง ชุดที่ 6 เรื่องออกแบบเครื่องแต่งกาย จำนวน 2 ชั่วโมง ชุดที่ 7 เรื่องประดิษฐ์ทำรำ จำนวน 8 ชั่วโมง ใช้เวลาสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมจำนวน 20 ชั่วโมง และในแต่ละชุดกิจกรรมโดยมีส่วนประกอบดังนี้ 1) ชื่อกิจกรรม 2) คำนำ 3) คำชี้แจง 4) คำชี้แจงสำหรับครูผู้สอน 5) สารสำคัญ 6) จุดประสงค์ 7) ใบกิจกรรม 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) ใบความรู้ 10) แบบทดสอบ

การออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการ GPAS 5 Steps มีกระบวนการ ดังนี้

1) G (Gathering) ขั้นสังเกตและรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกตอย่างมีเป้าหมาย พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของการนำไปประดิษฐ์ทำรำ เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องท้องถิ่นท่าฉลอม ผู้เรียนรวบรวมความรู้ที่มีเกี่ยวกับท้องถิ่นท่าฉลอมโดยศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ “บ้านท่าฉลอม”

ภาพที่ 2 ขั้นสังเกตและรวบรวมข้อมูล G (Gathering)

2) P (Processing) ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ ผู้เรียนสรุปความรู้ผ่านแผนภาพความคิดเพื่อสะท้อนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องบทร้องตำนานท่าฉลอม ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์บทร้องโดยนำเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันสรุปและคิดสร้างสรรค์ทำรำ

ภาพที่ 3 ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ P (Processing)

3) A1 (Applying and Constructing the Knowledge) ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งแก้ไขและปรับปรุงผลงาน เมื่อพบปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งแก้ไขและปรับปรุงผลงานเมื่อพบปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องอย่างต่อเนื่อง เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องประดิษฐ์ทำร่า ผู้เรียนร่วมกันออกแบบทำร่าโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง โดยร่วมกันคิดและนำเสนอทำร่ากันภายในกลุ่ม จากนั้นจึงนำเสนอพร้อมทั้งรับคำแนะนำจากครูและเพื่อนร่วมชั้น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้การแสดงมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ภาพที่ 4 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ A1 (Applying and Constructing the Knowledge)

4) A2 (Applying the Communication Skill) ขั้นสื่อสารและนำเสนอ การนำเสนอผลงานอย่างมีแบบแผนและนำผลการประเมินไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้เรียนออกแบบการแต่งกายและ

นำเสนอต่อครูภายในสถานศึกษาผู้เรียนห้องเรียนอื่น ๆ และนำคำแนะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนางาน

ภาพที่ 5 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ A2 (Applying the Communication Skill)

5) S (Self-Regulating) ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ การนำผลงานไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ท้องถิ่น และสังคม สะท้อนจิตสาธารณะ ผู้เรียนร่วมกันฝึกซ้อมการแสดงให้เกิดความพร้อมเพรียง ทั้งในห้องเรียนหรือสอนเพื่อนหรือน้อง ภายในโรงเรียน ก่อนนำไปแสดงในกิจกรรมของโรงเรียนหรือชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของชุมชน ทำฉลอม เพื่อนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนทำฉลอม

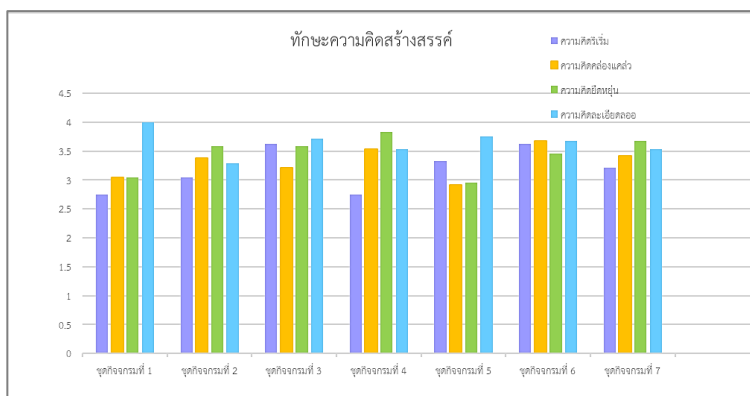

ภาพที่ 6 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ S (Self-Regulating)

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานภูมิปัญญา เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชน ทำฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) ผลการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ฐานภูมิปัญญา พบว่าหลังการใช้ชุดกิจกรรม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 45.17$, S.D. = 3.99) สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 27.83$, S.D. = 3.99) และมีระดับคุณภาพทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{X} = 13.59$, S.D. = 1.49)

การประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์จากทั้ง 7 ชุดกิจกรรม แสดงในรูปแบบแผนภูมิแท่ง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทั้งด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลอออยู่ในระดับดีมาก เป็นไปตามเกณฑ์ สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่า ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมากตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 กราฟเปรียบเทียบคะแนนทักษะความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่า ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำร่า ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนธรรมวิทยา) ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 7 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ ชุดกิจกรรมที่ 1 นาฏยศัพท์ ชุดกิจกรรมที่ 2 ภาษาท่า ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง หลักการประดิษฐ์ทำรำ ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง บทร้องตำนานชุมชนท่าฉลอม ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง ท้องถิ่นท่าฉลอม ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง ออกแบบเครื่องแต่งกาย ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง ประดิษฐ์ทำรำ โดยแต่ละชุดกิจกรรมมีส่วนประกอบ ดังนี้ 1) ชื่อกิจกรรม 2) คำนำ 3) คำชี้แจง 4) คำชี้แจงสำหรับครูผู้สอน 5) สารสำคัญ 6) จุดประสงค์ 7) ใบกิจกรรม 8) แผนการจัดการเรียนรู้ 9) ใบความรู้ และ 10) แบบทดสอบประกอบด้วย โดยจากการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.90 ถือว่าใช้ได้ โดยจากการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.90 ถือว่าใช้ได้ สอดคล้องกับบุญณาแจ้งพลอย (2564) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และสอดคล้องกับ นิยาอัดแอ (2565) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning Learning เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้วิเคราะห์ความเหมาะสมและค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 0.78 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่มีต่อทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนธรรมวิทยา) หลังการใช้ชุดกิจกรรม สูงขึ้นโดยในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง นาฏยศัพท์ ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.83 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดี ชุดที่ 2 เรื่อง ภาษาท่า ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.29 อยู่ในระดับ คุณภาพดีมาก ชุดที่ 3 เรื่อง หลักการประดิษฐ์ทำรำ ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.13 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ชุดที่ 4 เรื่อง บทร้องตำนานชุมชนท่าฉลอม ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.67 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ชุดที่ 5 เรื่อง ท้องถิ่นท่าฉลอม ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.96 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดี ชุดที่ 6 เรื่อง ออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.42 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และชุดที่ 7 เรื่อง ประดิษฐ์ทำร่า ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.83 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก สอดคล้องกับยุวรัตน์ นักทำนา และคณะ (2563) ที่ใช้แนวคิด GPAS 5 Steps ในการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์ที่อยู่ในระดับมากที่สุด และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้วยการลงมือทำหรือปฏิบัติเอง เช่นเดียวกับ นิยม ทองทับ และ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2560) ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการ 5 Steps ผู้เรียนมีทักษะการจัดการสูงกว่าก่อนการปฏิบัติการ ซึ่งการวิจัยเป็นรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันและในอนาคตที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ด้วยการสร้างองค์ความรู้ การปฏิบัติ พร้อมทั้งประเมินผลงานตามการปฏิบัติจริงอย่างสร้างสรรค์ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.), ม.ป.ป.) และการใช้ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้ยังสอดคล้องกับัญญาญจน์ จันทน์เนื้อไม้ (2561) ได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและคนวัยเดียวกันมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับวัยรุ่น พบว่า จากผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนาอยู่ในระดับมาก

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ เรื่อง การประดิษฐ์ทำร่า ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.72) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์เรื่องการประดิษฐ์ทำร่า ชุดตำนานชุมชนท่าฉลอมผู้เรียนมีความสนใจในการจัดกิจกรรม ประเด็นความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) ในเรื่องของประโยชน์ที่ได้รับ ในการจัดการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียน มีทักษะความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น อันดับต่อมาคือ การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาความรู้มีผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.51) และอันดับที่ 3 คือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.48) สรุปได้ว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ด้วยชุด

กิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะเรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชูตำนานชุมชนท่าฉลอม ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทำให้มีความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ และการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีการบูรณาการความรู้และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาด้วยการลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น และในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ GPAS 5 Steps ช่วยส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับปญญา แจ้งพลอย (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมาก และสอดคล้องกับณัฐนันท์ จุยกาวงค์ และ ณัฐนิช จุยกาวงค์ (2565) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน GPAS 5 Steps แบบออนไลน์ ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานศิลปะ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ ชูตำนานชุมชนท่าฉลอม โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดแหลมสุวรรณาราม (วัฒนรวมวิทยา) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1) ควรนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ไปปรับใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับเนื้อหาให้มีความสอดคล้องและความง่ายของกิจกรรมการเรียนรู้

2) ควรส่งเสริมการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps โดยบูรณาการร่วมกับรายวิชาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวมและพัฒนาทักษะที่หลากหลายของผู้เรียน

3) ควรส่งเสริมการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps โดยบูรณาการร่วมกับรายวิชาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวมและพัฒนาทักษะที่หลากหลายของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะตามสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เนื่องจากเป็นกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นและผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- 2) ควรมีการนำการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้
- 3) ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่บูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบหรือให้ข้อมูลตำนานท้องถิ่น ว่ามีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4) ควรนำการประดิษฐ์ทำวัสดุ “ตำนานชุมชนทำฉลอม” มาจัดการแสดงประจำท้องถิ่น ผสมผสานการเรียนรู้เรื่องราวตำนานของชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์และสร้างความภูมิใจให้กับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). **LEARNING RECOVERY HOW TO พินฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย**. กรุงเทพฯ: บริษัท บิ๊กเด็นซ์ สตูดิโอ จำกัด.
- กันตินันท์ ถนอมวงษ์. (2565). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พ.ว.). (ม.ป.ป.). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยกระดับคุณภาพการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาพหุปัญญาและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ขับเคลื่อนสู่ไทยแลนด์ 4.0**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

- ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนันท์ จุยก้าวังศ์ และ ณัฐชินุช จุยก้าวังศ์. (2565). ผลการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน GPAS 5 Steps แบบออนไลน์ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *KKU Research Journal (Graduate Studies) Humanities and Social Sciences*, 10(2), 113-126.
- นิตยา อัดแอ. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นิยม ทองทับ และ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2560). การวิจัยปฏิบัติการพัฒนาทักษะการจัดการในรายวิชา การงานอาชีพโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านกระบวนการสอน 5 STEPs สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเขมได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. *Ubon Ratchathani Journal of Research and Evaluation*, 6(1), 87-96.
- ปุณณดา แจ้งพลอย. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มติชน จำกัด (มหาชน). (2564). “ดร.ศักดิ์สิน” กรรมการปฏิรูปฯ การศึกษา ชูกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ 5 สเต็ป กระตุ้นสร้างแอกทีฟเลนนิ่ง ตั้งเป้าเด็ก ป.1-ม.6 ยุคใหม่สร้างนวัตกรรมได้. มติชนสุดสัปดาห์. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567 จาก https://www.matichonweekly.com/hot-news/article_496086.
- ยุวรัตน์ นักทำนา, นารี คูหาเรืองรอง และ เลอลักษณ์ โอทกานนท์. (2563). การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 10(3), 1-18.

- วริฏฐา ศิริธงชัยกุล, ทรงวิรัตน์ สุดงาม, สุนันทา พันธกุล, สุวิวรรณ วัฒนทัพ และ ราติยส วงศ์ศิลปกุล. (2566). **คู่มือครูหนังสือเรียนดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพฯ: บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- วิสูตร โพธิ์เงิน, ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, มาเรียม นิลพันธุ์ และ เอกชัย ภูมิระริน. (2564). ผลการใช้รูปแบบการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 ระดับชั้นประถมศึกษา. **วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**, 11(1), 22-35.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). **ผลการประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์ของ PISA 2022**. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2567 จาก <https://pisa-thailand.ipst.ac.th/news-22/>.
- อาธิติยา งอกสิน และ พรพิมล รอดเคราะห์. (2565). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบ MIA เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและกลยุทธ์การอ่านสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **Journal of Modern Learning Development**, 7(9), 55-71.

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ A SYNTHESIS OF RESEARCH ON THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC INNOVATION SKILLS

ปรีดาภรณ์ สุวรรณดี^{1,*}, จุฑามาศ สุขเป้ง² และ ลำไย สีหามัตย์³

Preedaporn Suwandee^{1,*}, Juthamas Sukpeng², and Lumyai Seehamat³

¹ สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ Physics Department, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

² Mathematics Department, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

³ Curriculum and Instruction Department, School of Education, University of Phayao

Received: 6 January 2026

Revised: 19 May 2026

Accepted: 4 June 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และ 2) ศึกษารูปแบบการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่ตีพิมพ์ใน ThaiJO ช่วงปี 2563 – 2568 จำนวน 30 เรื่อง พบว่าคุณภาพรายงานโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง จุดแข็งคือการกำหนดปัญหาและการอภิปรายผล ส่วนข้อจำกัดคือความทันสมัยของเอกสารและการนำไปใช้จริง งานส่วนใหญ่อยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื้อหาวิทยาศาสตร์และฟิสิกส์ ใช้วิจัยทั้งทดลองและเชิงพัฒนา กลุ่มตัวอย่างขนาดกลาง 30-50 คน และประเมินผลด้วยแบบสอบถามแบบทดสอบเป็นหลัก ด้านแนวทางการสอนที่สัมพันธ์กับการยกระดับทักษะนวัตกรรม พบว่ากรอบที่เน้นการบูรณาการและการลงมือทำจริงที่พบมากที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการคิดเชิงออกแบบ โดยกิจกรรมหลักคือโครงงาน การทดลอง และการออกแบบสร้างชิ้นงาน สะท้อนว่าการเรียนรู้ผ่านวงจรออกแบบ สร้าง

* Corresponding author: ปรีดาภรณ์ สุวรรณดี

Email: pangphysics124@gmail.com

ทดสอบ ปรับปรุง ควบคุมการสะท้อนคิดและการประเมินหลายวิธี เป็นแนวทางที่มีหลักฐานรองรับชัดเจนในการพัฒนาทักษะนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ, นวัตกรรม, วิทยาศาสตร์

Abstract

This documentary research aimed to 1) examine the characteristics of research studies on the development of scientific innovation skills, and 2) identify teaching approaches that enhance such skills. Thirty research articles published in Thai Journals Online (ThaiJO) between 2020 and 2025 were synthesized. The overall research quality was assessed as moderate, with strengths in problem identification and discussion of findings, but limitations in the use of up-to-date references and practical application. Most studies were conducted at the upper secondary level, focused on general science and physics, employed quasi-experimental and developmental designs, and used medium-sized samples of 30 – 50 participants. Evaluation was mainly based on questionnaires and achievement tests. In terms of pedagogy, approaches emphasizing integration and hands-on learning were found to be most common, including STEM education, project-based learning, and design thinking. The most common activities were projects, experiments, and product design tasks. These findings suggest that learning cycles involving design, creation, testing, and refinement, combined with reflection and diverse assessment methods, provide strong evidence for effectively fostering students' scientific innovation skills.

Keywords: Skills development, innovation, science

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะทักษะด้านนวัตกรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมสู่ยุคดิจิทัล ทักษะนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการประดิษฐ์สิ่งใหม่ แต่ยังครอบคลุมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างคุณค่าใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการ ด้วยเหตุนี้หลายประเทศรวมถึงประเทศไทยจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มุ่งเน้นการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ และการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความต้องการงานวิจัยที่สามารถยืนยันได้ว่ารูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561ข)

ในบริบทการศึกษาไทย การพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นสมรรถนะสำคัญที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรมในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) งานวิจัยจำนวนมากจึงมุ่งออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการประยุกต์แนวความคิดการคิดเชิงออกแบบในรายวิชาวิทยาศาสตร์และฟิสิกส์ ผลการวิจัยส่วนใหญ่รายงานว่ารูปแบบการสอนดังกล่าวช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา และการสร้างชิ้นงานนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (ฉัตรดนัย สุวรรณรงค์ และ สิทธิพล อาจอินทร์, 2563; ปนิตา แสนเวียงจันทร์ และ นิวัฒน์ บุญสม, 2566; ปวีณายกพล และ นิวัฒน์ บุญสม, 2567)

หากพิจารณาภาพรวมของงานวิจัยที่มีอยู่ พบว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านการประเมินผลที่มักพึ่งพาแบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่สะท้อนทักษะเชิงปฏิบัติและกระบวนการสร้างนวัตกรรมได้อย่างครบถ้วน รวมถึงความไม่สมดุลของสาขาวิชาที่ศึกษา โดยงานวิจัยด้านเคมีและชีววิทยายังมีสัดส่วนน้อยกว่าวิทยาศาสตร์ทั่วไปและฟิสิกส์ อีกทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพที่อธิบายกลไกเชิงลึกของการพัฒนาทักษะนวัตกรรมยังมีจำกัด (วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล และคณะ, 2566; รักสุตา อุดม และ ชาติชาย ม่วงปฐุม, 2567) ข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้ผลการวิจัยยังไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย จึงมีข้อได้เปรียบสำคัญ เนื่องจากช่วยรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้จากงานวิจัยจำนวนมากอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถมองเห็น แนวโน้มร่วม จุดแข็ง จุดอ่อน และช่องว่างของงานวิจัยได้ชัดเจนกว่าการพิจารณางานวิจัย รายเรื่อง อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อสรุปทางวิชาการ และเป็นฐานข้อมูลสำคัญ สำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบายและการออกแบบการเรียนรู้ในระดับปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2552ก) ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะ ของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ และ 2) ศึกษารูปแบบ การสอนวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ตีพิมพ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2568 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการพัฒนา วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทาง วิทยาศาสตร์
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ เป็นบทความวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้าน นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ ที่ถูกตีพิมพ์ในปี 2563 – 2568 จากการสืบค้นผ่านเว็บไซต์ Thai Journals Online (ThaiJO) โดยใช้คำสำคัญว่าทักษะด้านนวัตกรรมและ รูปแบบการสอน วิทยาศาสตร์ในการสืบค้น ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นเดือนตุลาคม 2568 และใช้แบบประเมิน คุณภาพงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552ก) เพื่อคัดเลือกเฉพาะงานวิจัย ที่มีคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับดีขึ้นไป มาใช้ในการสังเคราะห์สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา บทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปีดังกล่าว เนื่องจากนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) ซึ่งในกลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ และการสร้างนวัตกรรม ทำให้รูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ทดลอง ออกแบบชิ้นงาน และสร้างนวัตกรรม ตรงกับเจตนารมณ์หลักสูตรโดยตรง จึงก่อให้เกิดการพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2552ข)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้จึงประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูล คือ บทความวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่ตีพิมพ์ใน ThaiJO ช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2568 2) กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้แก่ การประเมินคุณภาพงานวิจัย การวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัย และการวิเคราะห์รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ผลการสังเคราะห์ คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย แนวโน้มของรูปแบบการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีแนวโน้มสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสังเคราะห์งานวิจัย จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552ก) เพื่อใช้ประเมินคุณภาพของบทความวิจัยก่อนนำเข้าสู่กระบวนการสังเคราะห์ โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ประกอบด้วย ความชัดเจนของปัญหาวิจัย และเหตุผลความจำเป็นของการวิจัย 2) ด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความเพียงพอของเอกสาร ความสอดคล้องกับปัญหาวิจัย และความทันสมัยของเอกสารอ้างอิง 3) ด้านวิธีวิจัย ประกอบด้วย ความเหมาะสมของสมมติฐาน ขอบเขตการวิจัย และการออกแบบการวิจัย 4) ด้านผลการวิจัย ประกอบด้วย การแปลความหมายสรุปผล และการอภิปรายผลการวิจัย และ 5) ด้านประโยชน์ของงานวิจัย ประกอบด้วย การนำไปใช้ในทางปฏิบัติ การนำไปใช้ทางวิชาการ และข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับดีขึ้นไปเข้าสู่กระบวนการสังเคราะห์ จำนวน 30 เรื่อง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของการประเมินคุณภาพงานวิจัย ผู้วิจัยจำนวน 2 คนได้ร่วมกันลงรหัสข้อมูลและประเมินบทความวิจัยอย่างเป็นอิสระ จากนั้นตรวจสอบความสอดคล้องของผลการประเมินด้วยสถิติ Cohen's Kappa Coefficient ก่อนอภิปรายหาข้อสรุปร่วมกันในกรณีที่ผลการประเมินแตกต่างกัน

2. แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วย ระดับชั้นของผู้เรียน รายวิชา ประเภทงานวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรตาม เครื่องมือวิจัย รูปแบบการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์จากเว็บไซต์ ThaiJO โดยใช้คำสืบค้นคือ การพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2563 - 2568

2. ผู้วิจัยพิจารณางานวิจัยในเบื้องต้น 1 รอบ ว่าเป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกรงานวิจัยที่กำหนดหรือไม่ และมีเนื้อหาสาระครบถ้วนเพียงพอที่จะนำมาสังเคราะห์งานวิจัยได้ เพื่อสามารถนำงานวิจัยฉบับนั้นไปใช้ในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

3. ผู้วิจัยอ่านและพิจารณาบทความวิจัยโดยละเอียดตามหลักการสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) เพื่อประเมินความเหมาะสมของงานวิจัยก่อนนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่พัฒนาจากเกณฑ์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552ก) ซึ่งครอบคลุมการประเมินคุณภาพเชิงระเบียบวิธีวิจัย เนื้อหา และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ “ดี” ขึ้นไป เพื่อให้ข้อมูลที่นำมาสังเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและสามารถสะท้อนข้อค้นพบทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม โดยหลังจากการประเมินคุณภาพงานวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทความที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 เรื่อง เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้

4. ประเมินคุณภาพงานวิจัยรายด้าน เพื่อให้การสังเคราะห์งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือและลดความลำเอียงของผู้วิจัย ผู้วิจัยจำนวน 2 คน ได้ร่วมกันลงรหัสข้อมูล (Coding) จากบทความวิจัยทั้ง 30 เรื่องอย่างเป็นอิสระ โดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยและแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยฉบับเดียวกัน จากนั้นนำผลการลงรหัสมาเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัย และคำนวณค่าความสอดคล้องด้วยสถิติ Cohen's Kappa Coefficient เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของการลงรหัสข้อมูล

ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยอยู่ในระดับสูง (Kappa = 0.84) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตีความและการจำแนกข้อมูลจากงานวิจัยมีความสอดคล้องกัน และช่วยลดอคติ (Bias) ที่อาจเกิดจากผู้วิจัยเพียงคนเดียว

ในกรณีที่ผลการลงรหัสมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยทั้งสองได้ร่วมอภิปรายและพิจารณาข้อมูลต้นฉบับอีกครั้งจนได้ข้อสรุปร่วมกันก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

5. บันทึกข้อมูลคุณลักษณะของงานวิจัยลงในแบบบันทึกงานวิจัย ประกอบด้วย ระดับชั้นของผู้เรียน รายวิชา ประเภทงานวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรตาม และเครื่องมือ ของงานวิจัยทั้ง 30 เรื่อง

6. วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการสอน และกิจกรรมของงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดยการนำแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยที่ทำการเก็บรวบรวมได้จากการค้นคว้าอิสระ โดยแบ่งการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยการประเมินคุณภาพงานวิจัยรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนระดับชั้นของผู้เรียน รายวิชา ประเภทงานวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรตาม และเครื่องมือ โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการสอนและกิจกรรม โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์

เพื่อให้การสังเคราะห์มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ประเมินคุณภาพของงานวิจัยแต่ละฉบับก่อนนำมาวิเคราะห์ โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นมา 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) วิธีวิจัย 4) ผลวิจัย และ 5) ประโยชน์ที่ได้รับ พร้อมเกณฑ์ย่อยในแต่ละด้าน แสดงผลดังตารางที่ 1 โดยระบุค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนคุณภาพในทุกเกณฑ์ พร้อมจัดระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อชี้ให้เห็นจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยรายด้าน

ด้าน	เกณฑ์ย่อย	Mean	S.D.	คุณภาพ
1) ความเป็นมา	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	3.8	0.42	ดี
	เหตุผลและความจำเป็นในการทำวิจัย	3.6	0.52	ดี
	เฉลี่ย	3.7	0.47	
2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	เอกสาร/งานวิจัยเพียงพอ	3.4	1.35	ปานกลาง
	เอกสารสอดคล้องกับปัญหา	3.0	0.94	ปานกลาง
	เอกสารมีความทันสมัย	2.7	1.57	ปานกลาง
	เฉลี่ย	2.9	1.26	
3) วิธีวิจัย	สมมติฐานถูกต้อง	2.4	2.07	น้อย
	ขอบเขตการวิจัยเหมาะสม	2.9	1.29	ปานกลาง
	การออกแบบการวิจัย	3.7	0.95	ดี
	เฉลี่ย	3.0	1.44	
4) ผลวิจัย	การแปลความหมาย/สรุปผล	3.6	1.26	ดี
	การอภิปรายผล	3.5	1.27	ดี
	เฉลี่ย	3.6	1.27	
5) ประโยชน์	ข้อเสนอแนะมีประโยชน์	3.6	1.26	ดี
	นำไปใช้ได้ในทางปฏิบัติ	2.3	0.95	น้อย
	นำไปใช้ได้ในทางวิชาการ	2.5	0.85	น้อย
	เฉลี่ย	2.8	1.02	
คุณภาพรายงานวิจัยโดยรวม		3.2	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยรายด้าน พบว่า คุณภาพรายงานวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.2, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับดี (Mean = 3.7, S.D. = 0.47) แสดงให้เห็นว่างานวิจัยส่วนใหญ่สามารถอธิบายความสำคัญของปัญหาและเหตุผลในการวิจัยได้อย่างชัดเจน ด้านผลวิจัย มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเช่นกัน (Mean = 3.6, S.D. = 1.27) สะท้อนว่างานวิจัยสามารถแปลความหมาย สรุปผล และอภิปรายผลได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ด้านวิธีวิจัย มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.0, S.D. = 1.44) โดยพบว่าการออกแบบการวิจัยมีคุณภาพในระดับดี แต่การกำหนดสมมติฐานยังอยู่ในระดับน้อย สำหรับด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (Mean =

2.9, S.D. = 1.26) สะท้อนว่าเอกสารอ้างอิงมีความสอดคล้องกับปัญหาวิจัยในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดความทันสมัย ส่วนด้านประโยชน์ของงานวิจัย มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.8, S.D. = 1.02) แม้ว่าข้อเสนอแนะของงานวิจัยจะมีประโยชน์ในระดับดี แต่การนำไปใช้ในทางปฏิบัติและทางวิชาการยังอยู่ในระดับน้อย

เมื่อได้ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยรายด้าน จากบทความวิจัยทั้ง 30 เรื่องแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปภาพรวมลักษณะงานวิจัยที่ถูกรวมมาวิเคราะห์ โดยจำแนกตาม 1) ระดับชั้นของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย และอุดมศึกษา) 2) รายวิชาวิทยาศาสตร์ที่ศึกษา (วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา) และ 3) ประเภทงานวิจัย (วิจัยกึ่งทดลอง วิจัยเชิงทดลอง วิจัยเชิงปฏิบัติการ วิจัยเชิงพัฒนา และวิจัยเชิงคุณภาพ) 4) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 5) ตัวแปรตามและ 6) เครื่องมือ โดยแสดงจำนวนงานวิจัยและร้อยละของงานแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เห็นแนวโน้มที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงประมาณภาพรวมลักษณะงานวิจัย

ลักษณะงานวิจัย	จำนวนงานวิจัย	ร้อยละ
ระดับชั้นของผู้เรียน		
ประถม	4	13.33
ม.ต้น	4	13.33
ม.ปลาย	20	66.67
อุดมศึกษา	2	6.67
รายวิชา		
วิทยาศาสตร์	10	33.33
ฟิสิกส์	10	33.33
เคมี	6	20.00
ชีววิทยา	4	13.33
ประเภทงานวิจัย		
วิจัยกึ่งทดลอง	11	36.67
วิจัยเชิงทดลอง	5	16.67
วิจัยเชิงปฏิบัติการ	5	16.67
วิจัยเชิงพัฒนา	8	26.67
วิจัยเชิงคุณภาพ	1	3.33
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง		
30 – 50 คน	17	56.67
น้อยกว่า 30 คน	9	30.00
51 – 100 คน	4	13.33

ตารางที่ 2 แสดงประมาณภาพรวมลักษณะงานวิจัย (ต่อ)

ลักษณะงานวิจัย	จำนวนงานวิจัย	ร้อยละ
ตัวแปรตาม		
ทักษะด้านนวัตกรรม	11	36.67
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	9	30.00
ทักษะการคิด/การแก้ปัญหา	2	6.67
อื่น ๆ	8	26.67
เครื่องมือ		
แบบสอบถาม	19	42.22
แบบทดสอบ	18	40.00
การสังเกต	3	6.67
แบบประเมิน	2	4.44
รูปรีก	2	4.44
การสัมภาษณ์	1	2.22

หมายเหตุ: หนึ่งบทความอาจใช้เครื่องมือ/กิจกรรมได้มากกว่า 1 ประเภท ร้อยละคำนวณจากจำนวนครั้งที่ปรากฏทั้งหมด

จากตารางที่ 2 พบว่า งานวิจัยมุ่งที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 20 เรื่อง ขณะที่ประถมและมัธยมต้นอย่างละ 4 เรื่อง และอุดมศึกษา 2 เรื่อง สะท้อนว่ามัธยมปลายเป็นบริบทหลักของการพัฒนาทักษะนวัตกรรม ในข้อมูลงานวิจัยแบ่งตามรายวิชาพบว่าฟิสิกส์และวิทยาศาสตร์ มีสัดส่วนสูงสุดเท่ากันคือ 10 เรื่องต่อวิชา รองลงมาคือเคมี 6 เรื่อง และชีววิทยา 4 เรื่อง ด้านประเภทงานวิจัย วิจัยกึ่งทดลองพบมากที่สุด 11 เรื่อง รองลงมาคือวิจัยเชิงพัฒนา 8 เรื่อง และวิจัยเชิงทดลอง/เชิงปฏิบัติการอย่างละ 5 เรื่อง ขณะที่วิจัยเชิงคุณภาพพบเพียง 1 เรื่อง ชี้ให้เห็นว่างานวิจัยด้านนี้พึ่งพาการออกแบบกึ่งทดลองและพัฒนาเครื่องมือ/รูปแบบเป็นหลัก และยังมีช่องว่างสำหรับงานเชิงคุณภาพ รวมถึงบริบทระดับประถม-อุดมศึกษาและรายวิชาชีววิทยา/เคมีที่ยังมีงานน้อยกว่าฟิสิกส์และวิทยาศาสตร์ และพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดกลาง 30-50 คน มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มน้อยกว่า 30 คน และกลุ่มใหญ่ 51-100 คน พบไม่มาก สะท้อนรูปแบบการวิจัยเชิงชั้นเรียนเป็นหลัก ด้านตัวแปรตาม งานจำนวนมากวัดทักษะด้านนวัตกรรมโดยตรง รองลงมาคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนทักษะการคิด/การแก้ปัญหาและตัวแปรอื่น ๆ พบน้อยกว่า สำหรับเครื่องมือวิจัย นิยมใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบมากที่สุด ขณะที่การสังเกต และเครื่องมือประเมินเชิงคุณภาพ/สมรรถนะ

เช่น แบบประเมิน RUBRIC และการสัมภาษณ์ ใช้ในสัดส่วนต่ำ (ร้อยละ 4) ข้อค้นพบนี้บ่งชี้ว่าการประเมินทักษะนวัตกรรมการยังพึ่งพาเครื่องมือรายงานตนเองและการทดสอบเป็นหลัก

2. เพื่อศึกษารูปแบบการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์

เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละของรูปแบบที่ปรากฏในงานวิจัยแต่ละเรื่อง เพื่อให้เห็นแนวโน้มแนวปฏิบัติการสอนที่ถูกใช้จริงและมีหลักฐานรองรับ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของตัวแปรต้น

ที่	รูปแบบการสอน	ความถี่	ร้อยละ
1	การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา	8	27
2	การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	6	20
3	การคิดเชิงออกแบบ	5	17
4	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	3	10
5	การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน	2	7
6	การเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน	2	7
7	กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม	2	7
8	การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน	1	3
9	การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้	1	3

จากตารางที่ 3 ผลสังเคราะห์ชี้ว่าแนวทางฐานกิจกรรม-โครงงานและการออกแบบมีสัดส่วนสูงสุด ได้แก่ การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา จำนวน 8 เรื่อง ร้อยละ 27 ตามด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน 6 เรื่อง ร้อยละ 20 และ การคิดเชิงออกแบบ 5 เรื่อง ร้อยละ 17 รองลงมาคือ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร้อยละ 10 และการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ร้อยละ 7 เท่ากัน ขณะที่การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานและการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 3 เพื่อเจาะลึกมากขึ้น ในตารางที่ 4 แสดงความถี่ของกิจกรรมจัดการเรียนรู้ ที่ถูกใช้ในงานวิจัยซึ่งมุ่งพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ โดยเรียงตามจำนวนครั้งที่ปรากฏและร้อยละของทั้งหมด เพื่อมองเห็นองค์ประกอบการสอนที่ถูกนำไปใช้จริงในห้องเรียน ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในงานวิจัย

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ของกิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ความถี่	ร้อยละ	ที่	กิจกรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	โครงการ	11	15	10	การสังเกต	3	4
2	การทดลอง	10	14	11	การทดสอบ	3	4
3	ออกแบบชิ้นงาน	9	12	12	สร้างชิ้นงาน	3	4
4	ชุดกิจกรรม	9	12	13	ทำงานกลุ่ม	2	3
5	สะท้อนผล	4	5	14	แบบฝึก	2	3
6	ขั้นตอนกิจกรรม	4	5	15	แบบสอบถาม	1	1
7	การเรียนรู้ร่วมมือ	3	4	16	สืบค้น	1	1
8	การนำเสนอนวัตกรรม	3	4	17	ฝึกตั้งคำถาม	1	1
9	แบบประเมิน	3	4	18	รวบรวมข้อมูล	1	1

จากตารางที่ 4 ภาพรวมชี้ว่าแนวทางลงมือทำจริงมีส่วนสูงสุด ได้แก่ โครงการ 11 เรื่อง (ร้อยละ 15), การทดลอง 10 เรื่อง (ร้อยละ 14), การออกแบบชิ้นงานและชุดกิจกรรม อย่างละ 9 เรื่อง (ร้อยละ 12) สะท้อนการเน้นสร้างนวัตกรรมผ่านวงจรออกแบบ สร้าง ทดสอบ และปรับปรุง ขณะเดียวกัน กิจกรรมกำกับการคิดและการสื่อสารผล เช่น สะท้อนผลและ กำหนดขั้นตอน 4 เรื่อง (ร้อยละ 5) การเรียนรู้ร่วมมือ การนำเสนอ แบบประเมิน การสังเกต การทดสอบ 3 เรื่อง (ร้อยละ 4) ถูกใช้ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมที่พบไม่บ่อย ได้แก่ การทำงานกลุ่ม สร้างชิ้นงาน 2 เรื่อง (ร้อยละ 3) และงานสืบค้น ตั้งคำถาม รวบรวมข้อมูล รวมถึงแบบฝึกแก้ปัญหาและแบบสอบถาม (ร้อยละ 1) จากกิจกรรมทั้งสิ้น 18 กิจกรรม ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะนวัตกรรมพึ่งพากิจกรรมฐานโครงการ ทดลอง และออกแบบเป็นแกนหลัก และยังมีช่องทางเพิ่มความเข้มแข็งด้วยการเสริมกิจกรรมสืบค้น ตั้งคำถาม การเก็บและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และการประเมินแบบหลายวิธี เพื่อเพิ่มทักษะสร้างสรรค์ แก้ปัญหา สื่อสาร และทำงานร่วมกันอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์พบว่าคุณภาพงานวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.2, S.D. 0.63) จุดแข็งคือความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และการออกแบบการวิจัยอยู่ในระดับดี แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความทันสมัยของเอกสาร สมมติฐาน และศักยภาพการนำผลไปใช้จริง ในส่วนของภาพรวมคุณลักษณะของงานวิจัยกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ร้อยละ 67 ขณะที่ประถมและมัธยมต้นมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน อย่างละ

ร้อยละ 13 และอุดมศึกษาพบน้อย ร้อยละ 7 เมื่อจำแนกตามรายวิชา วิทยาศาสตร์และฟิสิกส์ มีสัดส่วนสูงสุดเท่ากัน อย่างละร้อยละ 33 รองลงมาเป็นเคมี ร้อยละ 20 และชีววิทยา ร้อยละ 13 ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย งานส่วนใหญ่เป็นวิจัยกึ่งทดลอง ร้อยละ 37 และเชิงพัฒนา ร้อยละ 27 ขณะที่เชิงทดลองและเชิงปฏิบัติการพบเท่ากัน อย่างละ ร้อยละ 17 และเชิงคุณภาพมีเพียง ร้อยละ 3 กลุ่มตัวอย่างนิยมขนาด 30 – 50 คน ร้อยละ 56.67 รองลงมาน้อยกว่า 30 คน ร้อยละ 30.00 และ 51 – 100 คน ร้อยละ 13.33 ตัวแปรตามที่วัดมากที่สุดคือทักษะด้าน นวัตกรรม ร้อยละ 36.67 รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 30.00 ด้านเครื่องมือ งานจำนวนมากใช้แบบสอบถาม ร้อยละ 42 และแบบทดสอบ ร้อยละ 40 ขณะที่การสังเกต แบบประเมิน RUBRIC และการสัมภาษณ์ใช้ไม่มาก

สำหรับรูปแบบการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะนวัตกรรม พบว่ากลุ่มแนวทางที่ เน้นการบูรณาการและการลงมือทำจริงครองสัดส่วนสูงสุด ได้แก่ การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ร้อยละ 27 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ร้อยละ 20 และการคิดเชิงออกแบบ ร้อยละ 17 รวมกันคิดเป็นร้อยละ 64 สะท้อนว่าการบูรณาการศาสตร์แบบสะเต็มศึกษา การทำโครงงาน และกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแกนหลักที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทาง วิทยาศาสตร์ รองลงมาคือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร้อยละ 10 และการเรียนรู้โดยใช้ วิจัยเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ร้อยละ 7 เท่ากัน ขณะที่การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานและการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ พบเพียงร้อยละ 3 ข้อค้นพบโดยรวมยืนยันว่ารูปแบบที่เน้น ลงมือทำ แก้ปัญหา และ ออกแบบสร้างสรรค์ เป็นแนวทางที่มีหลักฐานสนับสนุนชัดเจนต่อการยกระดับทักษะด้าน นวัตกรรมของผู้เรียน ในส่วนของกิจกรรม ห้องเรียนเน้นโครงงาน ร้อยละ 15 การทดลอง ร้อยละ 14 การออกแบบชิ้นงานและชุดกิจกรรม อย่างละ ร้อยละ 12 ควบคู่กับการสะท้อนผล การนำเสนอ และการเรียนรู้ร่วมมือที่เสริมวงจรออกแบบ สร้าง ทดสอบและปรับปรุง ข้อค้นพบ โดยรวมชี้ชัดว่า หากผู้เรียนได้ลงมือทำจริงในบริบทปัญหาจริง มีการออกแบบและสร้างชิ้นงาน พร้อมการประเมินที่หลากหลาย จะเอื้อต่อการยกระดับทักษะนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ สะท้อนให้เห็นว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยเฉพาะในรายวิชาวิทยาศาสตร์และฟิสิกส์ และนิยมใช้ระเบียบวิธีวิจัยกึ่งทดลองและเชิงพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนผ่านกิจกรรมจริงและสถานการณ์ปัญหา ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดแข็งด้านการกำหนดปัญหาและการอภิปรายผล แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความทันสมัยของเอกสารอ้างอิง การกำหนดสมมติฐาน และการนำผลไปใช้ในเชิงปฏิบัติและเชิงวิชาการ ผลดังกล่าวสะท้อนความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพงานวิจัยให้เชื่อมโยงกับการใช้จริงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยมที่มองว่าการศึกษาควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม มากกว่าการเรียนรู้เชิงท่องจำ (Dewey, 1938; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561ก)

เมื่อพิจารณารูปแบบการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะนวัตกรรม พบว่าแนวทางที่เน้นการบูรณาการและการลงมือปฏิบัติจริง ได้แก่ การศึกษาแบบ STEM การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการคิดเชิงออกแบบ เป็นรูปแบบที่ปรากฏบ่อยและมีหลักฐานสนับสนุนชัดเจน ผลการวิจัยยืนยันว่ากิจกรรม เช่น โครงงาน การทดลอง และการออกแบบสร้างชิ้นงานช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษากลุ่มสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรง และปรัชญาปฏิบัตินิยมที่มองว่าความรู้มีคุณค่าเมื่อสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในโลกจริงได้ (Piaget, 1972; Vygotsky, 1978; Kolodner et al., 2003)

นอกจากนี้ การทำงานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงประเมินผลด้วยแบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นหลัก สะท้อนแนวโน้มการวัดผลที่เน้นเชิงปริมาณมากกว่าการประเมินกระบวนการและผลงานจริง ซึ่งอาจไม่สอดคล้องอย่างเต็มที่กับธรรมชาติของทักษะนวัตกรรมที่เป็นทักษะเชิงสมรรถนะ จากมุมมองของปรัชญาการศึกษามนุษยนิยม การพัฒนาผู้เรียนควรคำนึงถึงศักยภาพรายบุคคล การสะท้อนคิด และการเติบโตภายใน ดังนั้น การประเมินด้วยรูปริก การสังเกตอย่างเป็นระบบ และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์จากผลงานจริงจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงลึกและการพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน (Darling-Hammond et al., 2020)

โดยสรุป ผลการสังเคราะห์ครั้งนี้สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนไทยมีทิศทางสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในโลกจริง อย่างไรก็ตาม การยกระดับคุณภาพงานวิจัย การขยายการวิจัยเชิงคุณภาพ และการพัฒนาการประเมิน

แบบฐานสมรรถนะ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สามารถสร้างผู้เรียนที่เป็นนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างยั่งยืน (OECD, 2019; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552ก)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ใช้กรอบการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา โครงงาน การคิดเชิงออกแบบ และกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเป็นแกนออกแบบหน่วยเรียนรู้

1.2 ประเมินแบบฐานสมรรถนะด้วยรูบริกชิ้นงาน การสังเกตอย่างเป็นระบบ และบันทึกสะท้อนคิด

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

2.1 พัฒนาครูผ่าน PLC และโค้ชซึ่งการใช้รูบริกสมรรถนะ พร้อมคลังตัวอย่างงานจริง

2.2 ใช้ระบบประเมินผสม (รูบริก + หลักฐานกระบวนการ + ผลสอบ) เป็นส่วนหนึ่งของการวัดผลปลายภาค

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 พัฒนาเครื่องมือมาตรฐานระดับประเทศสำหรับวัดทักษะนวัตกรรม พร้อมเกณฑ์ใช้งานจริง

3.2 ทำวิจัยเชิงคุณภาพ/ผสานวิธีเพื่ออธิบายกลไกภายใน เช่น การสืบค้นข้อมูล การสะท้อนคิด และการทำงานร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ฉัตรดนัย สุวรรณรงค์ และ สิทธิพล อาจอินทร์. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม รายวิชาฟิสิกส์ เรื่องของไหล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 17(78), 71–80.

- ปนิดา แสนเวียงจันทร์ และ นิวัฒน์ บุญสม. (2566). การพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และการรู้สิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 29(2), 43–58. Doi:10.14456/jdl.2023.14.
- ปวีณา ยกพล และ นิวัฒน์ บุญสม. (2567). การพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางฟิสิกส์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 22(1), 12–25.
- รักสุตา อุดม และ ชาติชาย ม่วงปฐม. (2567). ผลการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาต่อทักษะการสร้างสรค์นวัตกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 13(2), 37–51.
- วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล, ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย และ อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2566). ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสรค์นวัตกรรมของนักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 38(1), 21–34.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552ก). *การวิเคราะห์ห่อภิมาน: การสังเคราะห์งานวิจัย (Meta-analysis)*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552ข). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย : การวิเคราะห์ห่อภิมาน (Meta - analysis)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561ก). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561ข). *ทิศทางการจัดการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*, 24(2), 97–140. Doi:10.1080/10888691.2018.1537791.

- Dewey, J. (1938). **Experience and education**. New York: Macmillan.
- Kolodner, J. L., Camp, P. J., Crismond, D., Fasse, B., Gray, J., Holbrook, J., & Puntambekar, S. (2003). Problem-based learning meets case-based reasoning in the middle-school science classroom. **Cognitive Science Quarterly**, 2(2), 1–38.
- OECD. (2019). **OECD Learning Compass 2030**. Paris: OECD Publishing.
- Piaget, J. (1972). **The psychology of the child**. New York: Basic Books.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in society: The development of higher psychological processes**. Cambridge, MA: Harvard University Press.

การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
A STUDY ON THE COMPETENCY OF SCHOOL ADMINISTRATORS ACCORDING
TO THE OPINION OF TEACHERS UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

กิตติยวดี สร้อยนาค* และ นียดา เปี่ยมพีชนะ

Kitiyawadi Sroinak* and Niyada Piampeuchana

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Educational Administration, Faculty of Education, Northeastern University

Received: 7 February 2026

Revised: 30 March 2026

Accepted: 31 March 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา เป็นประเภทของการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 252 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67 – 1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริการที่ดี และสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถาน

* Corresponding author: นางสาวกิตติยวดี สร้อยนาค

E-mail: Kitiyawadis@gmail.com

ศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ทัศนคติของครู

Abstract

The purposes of this research were to: (1) study the competencies of school administrators as perceived by teachers, and (2) compare the competencies of school administrators as perceived by teachers under the Office of Chaiphaphum Primary Educational Service Area 2, classified by teaching experience and school size. This research employed a survey research design. The sample consisted of 252 teachers, selected by stratified random sampling. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire. The content validity indices ranged from 0.67 to 1.00, and the reliability coefficient of the questionnaire was 0.98. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance.

The research findings revealed that: (1) the core competencies of school administrators as perceived by teachers were at a high level overall, with service-mindedness having the highest mean score; and the functional competencies of school administrators were also at a high level overall, with vision having the highest mean score. (2) The comparison of school administrators' competencies classified by teaching experience indicated that teachers with different lengths of teaching experience did not differ in their perceptions of both core competencies and functional competencies of school administrators,

either overall or by individual aspects. However, teachers working in schools of different sizes showed statistically significant differences in their perceptions of both core competencies and functional competencies of school administrators, overall and by individual aspects, at the .05 level of significance.

Keywords: Competencies, School Administrators, Teacher' Perceptions

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) มุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงให้ตอบโจทย์ภาคการผลิตเป้าหมายและอาชีพแห่งอนาคต โดยเน้นการสร้างระบบการเรียนรู้แบบเปิดที่บูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล มีแนวคิดผู้ประกอบการ และสามารถบริหารจัดการตนเองและทีมได้อย่างสร้างสรรค์ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ตึงเครียดและรักษาคนเก่งไว้ในระบบ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนทิศทางดังกล่าว โดยต้องมีสมรรถนะหลักตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. ซึ่งครอบคลุมทั้งความรู้ตามระเบียบกฎหมายและทักษะการปฏิบัติงานจริง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2567)

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และความชำนาญ ของแต่ละบุคคลที่ซ่อนอยู่ภายในและส่งผลต่อทัศนคติ ความเชื่อและบุคลิกภาพที่สำคัญเหมาะสมกับสถานการณ์รอบด้านและการปฏิบัติงานขององค์กรทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในตำแหน่งงานนั้น ๆ สามารถวัดได้สังเกตได้และพัฒนาได้ (พิรพงษ์ สิงห์สุขสวัสดิ์, 2566) สมรรถนะมีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร องค์กรทุกแห่งจึงต้องมีวิสัยทัศน์หรือประเมินสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้วย ช่วยให้การคัดสรรบุคคลที่มีลักษณะดีทั้งความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจน พฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ฝึกอบรมแก่พนักงานในองค์กร เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง สมรรถนะมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กรทุกประเภท เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีมจะทำให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ระหว่างกัน จะนำไปสู่

การพัฒนาสมรรถนะให้เกิดขึ้นในบุคคลและองค์กร จึงเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา จากการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาสมรรถนะหรือการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร (พิมพ์ชนก ชูระคำ, 2565) ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการคัดเลือกและพัฒนาบุคลากร ช่วยให้องค์กรก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผ่านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ตามเกณฑ์ของสำนักงาน ก.ค.ศ. สมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การมีจิตบริการ การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2559)

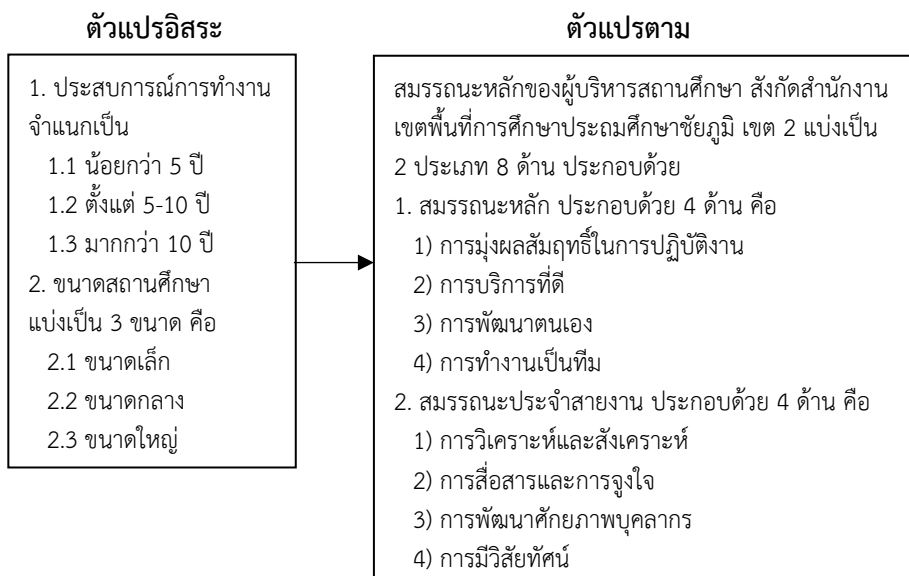
จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบข้อจำกัดสำคัญที่เป็นจุดอ่อน คือบุคลากรบางส่วนยังได้รับการพัฒนาไม่ตรงตามสมรรถนะ ขาดทักษะดิจิทัลที่จำเป็น รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องของเกณฑ์วิทยฐานะกับสภาพการปฏิบัติงานจริง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2568)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะส่วนบุคคลในการยกระดับงานวิชาชีพ กำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และสร้างระบบบริหารงานที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีงบประมาณ 2568 จำนวน 1,687 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยใช้โปรแกรม G*power v.3.1 กำหนดขนาดอิทธิพล effect ขนาดกลาง 0.25 ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบเท่ากับ $1-\beta = 0.95$ ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 252 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ประกอบด้วยครู จำนวน 252 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นอาศัยแนวคิดจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วยประสพการณ์การทำงาน และขนาดสถาน ศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยสมรรถนะ ประกอบด้วย 2 ประเภท 8 ด้าน รวมทั้งหมด 40 ข้อ โดยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2) นำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลต่อไป

3) ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม Google form ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูลและวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

2) แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยวิธีหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นภาพรวมและรายสมรรถนะ ทั้ง 2 สมรรถนะ 8 ด้าน เมื่อหาค่าได้แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ของบุญชุม ศรีสะอาด (2560)

3) หาค่าการทดสอบเอฟ (F - test) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตัวแปรประสพการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบว่ามีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุด คือ น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 105 คน ร้อยละ 41.67 รองลงมา คือ ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 - 10 ปี จำนวน 93 คน ร้อยละ 36.90 และน้อยที่สุด คือ ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 54 คน ร้อยละ 21.43 ด้านขนาดสถานศึกษา พบว่า ขนาดสถานศึกษามากที่สุด คือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 134 คน ร้อยละ 53.17 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 105 คน ร้อยละ 41.67 และน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 13 คน ร้อยละ 5.16

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวม

ด้าน	สมรรถนะหลักของผู้บริหาร	ระดับสมรรถนะหลัก		แปลผล	ลำดับที่
		ของผู้บริหาร (n = 252)			
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	4.38	0.42	มาก	4
2	การบริการที่ดี	4.43	0.41	มาก	1
3	การพัฒนาตนเอง	4.40	0.42	มาก	2
4	การทำงานเป็นทีม	4.39	0.45	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.40	0.38	มาก	

ผลการศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริการที่ดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวม

ด้าน	สมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหาร	ระดับสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหาร (n = 252)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.38	0.43	มาก	4
2	การสื่อสารและการจูงใจ	4.44	0.39	มาก	2
3	การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.39	0.44	มาก	3
4	การมีวิสัยทัศน์	4.48	0.40	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.42	0.37	มาก	

ผลการศึกษาสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

1. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัย จากการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ วางแผนและขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายอย่างมีระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2548) นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และการเน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างความมีส่วนร่วม ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร แสงสว่าง (2564) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริลักษณ์ น้ำใส และอุไร สุทธิรัมย์ (2566) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพงษ์ สิงห์สุขสวัสดิ์ (2566) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริการที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับบทบาทการเป็นผู้ให้บริการแก่ครูผู้สอน บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน ผู้บริหารจึงมุ่งอำนวยความสะดวก รับฟังปัญหา และดูแลช่วยเหลือบุคลากรอย่างใกล้ชิด การแสดงออกถึงความเอื้ออาทร การให้กำลังใจ และการสนับสนุนการทำงาน ส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดขวัญกำลังใจและความผูกพันต่อองค์กร อีกทั้งยังช่วยสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครองและชุมชน อันนำไปสู่บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ชนก ฐะคำ (2565) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริการที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา ใจคำ (2567) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย เขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมาก

สมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในหลายมิติ โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณพ สารชาติ (2566) ได้ศึกษาสมรรถนะในงานของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาของสหวิทยาเขตภูพานยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะในงานของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาของสหวิทยาเขตภูพานยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย ท้าวปัญญา (2563) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายสมรรถนะพบว่า สมรรถนะประจำสายงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสมรรถนะหลัก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา ได้อย่างชัดเจน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดังกล่าวไปสู่ครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวรรณ เอกวรรณง์ (2567) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานีชุมพร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานีชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้การมีวิสัยทัศน์ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสื่อสารและการจูงใจ และการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี ไชยวงษ์เย็น (2565) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hitt and Tucker (2016) ที่ได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และพบว่า การสร้างและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ (Establishing and Conveying the Vision) เป็นหนึ่งใน 5 มิติหลักที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยระบุว่าจุดเริ่มต้นของความสำเร็จคือการที่ผู้นำสามารถกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (Shared goals) และสื่อสารความคาดหวังที่สูงไปยังบุคลากรในโรงเรียนได้ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สมรรถนะด้านวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษามีความแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

2.1 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีทัศนะต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐาน มีความสม่ำเสมอ และแสดงสมรรถนะในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนในทุกด้าน จนสามารถรับรู้ได้โดยครูผู้สอนทุกกลุ่มประสบการณ์อย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล การสื่อสาร และการตัดสินใจ ซึ่งเป็นประสบการณ์ร่วมของครูทุกคนโดยไม่ขึ้นกับระยะเวลาการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ระบบการพัฒนาผู้บริหารและกรอบสมรรถนะที่ชัดเจนของหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงโครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ยังส่งผลให้การรับรู้สมรรถนะของผู้บริหารทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์การทำงานของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี ไชยวงษ์เย็น (2565) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ครูที่ประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดและบริบทของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการรับรู้และการประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีโครงสร้างการบริหาร ระบบงาน และความซับซ้อนของภารกิจที่ไม่เหมือนกัน สถานศึกษาขนาดใหญ่มีบุคลากรและผู้เรียนจำนวนมาก ผู้บริหารจึงต้องแสดงสมรรถนะด้านการวางแผน การสื่อสาร การประสานงาน และการบริหารทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กหรือขนาดกลางมีโครงสร้างการบริหารที่ไม่ซับซ้อน ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับครูมากกว่า ทำให้ครูรับรู้สมรรถนะของผู้บริหารในลักษณะที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ วัฒนธรรมองค์กรและบรรยากาศการทำงานที่แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษายังส่งผลให้ครูมีทัศนะต่อสมรรถนะของผู้บริหารทั้งในภาพรวมและ

รายด้านแตกต่างกันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ สารขัติ (2566) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาของสหวิทยาเขต ภูพานยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาของสหวิทยาเขตภูพานยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริการที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม อันจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการกำหนดทิศทางและพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
3. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริการที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเหมาะสม
4. ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

จิรวรรณ เอกวรรณัง. (2567). สมรรถนะผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานีชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เจษฎา ใจคำ. (2567). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงราย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ชนก ชุวะคำ. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พีรพงษ์ สิงห์สุขสวัสดิ์. (2566). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภาวิณี ไชยวังเย็น. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รัชนิกร แสงสว่าง. (2564). การศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สิริลักษณ์ น้ำใส และ อุไร สุทธิแย้ม. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 34(2), 56-70.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2568). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). **คู่มือการประเมินสมรรถนะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2559). **คู่มือการปฏิบัติงานของอนุกรรมการใน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งในส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2567). **คู่มือการพัฒนาสมรรถนะหลักข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เอกชัย ท้าวปัญญา. (2563). **การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา**.
- อรรณพ สารขัติ. (2566). **การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาของสหวิทยาเขตภูพานยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา**.
- Hitt, D. H., & Tucker, P. D. (2016). Systematic review of key leader practices found to influence student achievement. **Review of Educational Research**, 86(2), 531-569.

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้
แนวจิตตปัญญาศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี

THE CONSTRUCTION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING
COMMUNITY NETWORK THROUGH CONTEMPLATIVE EDUCATION LEARNING
PROCESS IN SMALL-SIZED SCHOOLS IN UDON THANI PROVINCE

สุนิสา วงศ์อารีย์*, ชาศรียา พันธุ์ทอง, ทรรศนีย์ วันชาติ, พวงทอง เพชรโทน, สุปรีชา วงศ์อารีย์,
มณีญา สุราช และ ภาวิศา พงษ์เล็ก

Sunisa Wongaree*, Chakriya Panthong, Thassanee Wanchadee, Phuangthong Phettone,
Supreecha Wongaree, Maneeya Surat and Pawisa Ponglek

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University

Received: 10 October 2025

Revised: 26 June 2026

Accepted: 26 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3 วงรอบ ประกอบด้วย 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act) และ 3) ขั้นสังเกตผล (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 60 คน ซึ่งคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth, semi-structured interviews) ก่อนและหลังการเข้าร่วมเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) ในระหว่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การถอดประสบการณ์จากกระบวนการกลุ่ม (Group process) 4) การสนทนากลุ่ม (Focus group) ในช่วงการ

* Corresponding author: สุนิสา วงศ์อารีย์

E-mail: Sunisa.wo@udru.ac.th

นิเทศติดตาม และช่วงสุดท้ายของการวิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลอุปนัย (inductive analysis) โดยเน้นที่การวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis)

ผลการวิจัย พบว่า การสร้างและการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้สมาชิกเครือข่ายมาพบกัน 2) การออกแบบกระบวนการในเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ 3) การเอื้อให้เกิดช่องทางการสื่อสารระหว่างกันนอกช่วงเวลาเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การก่อรูปของเครือข่ายตามโรงเรียน และ 5) การเกิดขึ้นของเครือข่าย “ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา” ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้การทำงานร่วมกันและสามารถพัฒนาเครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาเครือข่ายชุมชน, การเรียนรู้ทางวิชาชีพ, จิตตปัญญาศึกษา

Abstract

This research aimed to establish and develop a professional learning community (PLC) network through contemplative education learning processes in small schools within Udon Thani Province. Employing an action research methodology, the study was conducted across three cycles, each consisting of four sequential phases: planning, acting, observing, and reflecting. The target group comprised 60 small-school teachers selected through purposive sampling. The research instrument used in this study was a training package based on the contemplative education approach. Qualitative data collection methods included: 1) in-depth, semi-structured interviews conducted prior to and following the learning exchange forums; 2) participatory observation during the learning processes; 3) experiential extraction from group processes; and 4) focus group discussions organized during the monitoring phase and the final stage of the research. The collected data were analyzed using inductive analysis, with a primary focus on thematic analysis.

The findings revealed that the establishment and development of the PLC network involved five key stages: 1) creating learning spaces for network

members to connect; 2) designing processes for hands-on learning exchange forums; 3) facilitating continuous communication channels outside the formal forums; 4) forming school-based networks; and 5) fostering the emergence of the "Transformative Teachers through Contemplative Education" network. Consequently, this systematic process successfully triggered positive transformations in teachers' learning and collaboration, enabling the tangible development of the professional network.

Keywords: Network Development, Professional Learning Community (PLC), Contemplative Education

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน (VUCA World) ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้ในตำรา แต่ต้องมุ่งเน้นการสร้างผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และความสามารถในการปรับตัว โดยมีอาชีพครูเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายนี้ ครูไม่ได้เป็นเพียงผู้สอน แต่เป็นนักพัฒนาและผู้สร้างแรงบันดาลใจที่ต้องยกระดับความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาครูจึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีประสบการณ์ข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ซึ่งส่วนใหญ่ขาดคุณภาพและไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) เพื่อตอบรับความท้าทายดังกล่าว การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพของครูจึงควรเปลี่ยนจากการฝึกอบรมแบบเดิม ๆ ที่เน้นการรับความรู้เชิงเทคนิค ไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมาย โดยอาศัยแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มาเป็นกลไกหลักในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครูรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนคิด และร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (เรวณี ชัยเชารัตน์ และคณะ, 2561) บทบาทของครูในชุมชนการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพควรที่จะปรับเปลี่ยนตามสภาพการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการจัดการศึกษาจะต้องเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียนและการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อสร้างพลังในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของทุกคนในชุมชน และเปลี่ยนจากการเน้นการแข่งขันมาเป็นการเน้นที่ความร่วมมือและการช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างครูผู้สอน และสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเรียนรู้ร่วมกันที่สร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) มาบูรณาการเข้ากับกระบวนการ PLC จะช่วยยกระดับการพัฒนาครูให้ก้าวข้ามไปอีกขั้น เนื่องจากจิตตปัญญาศึกษาเน้นการเรียนรู้จากภายใน (Inner Learning) และการสะท้อนคิดอย่างลึกซึ้ง (Deep Reflection) ทำให้ครูได้เข้าถึง “ความจริงในตนเอง” และตระหนักถึงอคติหรือความเชื่อที่ส่งผลต่อการสอนของตน (ประเวศ วะสี และคณะ, 2547) เมื่อครูได้ทบทวนไตร่ตรองและตระหนักถึงความรู้สึนึกคิดของตนเองอย่างลึกซึ้ง (Critical Reflection) จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกรอบความเชื่อ (Meaning Perspectives) และพฤติกรรมเดิมไปสู่การปฏิบัติที่เปิดกว้างและยั่งยืนมากขึ้น (Mezirow, 1997) หลักจิตตปัญญาศึกษาประการหนึ่งที่สอดคล้องกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการ เป็นสิ่งสำคัญและเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเนื่องจากสมาชิกแต่ละคนได้นำประสบการณ์และบทเรียนของชีวิตมาแลกเปลี่ยนในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (ธนา นิลชัยโกวิทย์ และ อติศร จันทรสขุ, 2552) ในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูจิตตปัญญาศึกษาเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น อาหาร และเกื้อกูลการทำงานให้อบอวลด้วยความรัก ความเมตตา การยอมรับและชื่นชมกันและกัน ซึ่งทำให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ที่มีความสุข ทุกคนพัฒนาตนเองสู่ผู้มีจิตใหญ่พร้อมรณนำใจ อบอุ่น เกื้อกูล เต็มเต็ม และยอมรับกันและกัน

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยต้องการสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี เพื่อเสริมสร้างพลังในการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มครู เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน และการทำงานของครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ครูสามารถพัฒนาตนเอง

และพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ เกิดประโยชน์และเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับการพัฒนาครูในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวคิดตปัญญาศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวคิดตปัญญาศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยกำหนดการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนย่อย สำหรับการวิจัยในแต่ละครั้งของการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โดยอาศัยกรอบทฤษฎีของระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) (Zuber-Skerrit, 1992) เป็นจุดตั้งต้นของการออกแบบขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนการวางแผนออกแบบเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยและกระบวนการทำการประชุมหารือเพื่อออกแบบเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ใช้ในการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแต่ละครั้ง ตลอดจนวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกิจกรรม เมื่อการจัดอบรมแต่ละครั้งเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยจะอาศัยผลของการวิเคราะห์และประเมินกระบวนการมาใช้เป็นข้อมูลร่วมในการปรับปรุงรายละเอียดเนื้อหากระบวนการเรียนรู้สำหรับการจัดอบรมในครั้งถัดไป โดยเริ่มต้นจากการออกแบบเค้าโครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดที่ว่าด้วยหลักจิตตปัญญา 7 หรือ 7 C's ในการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยหลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) หลักความรักความเมตตา (Compassion) หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) เผชิญหน้า (Confronting) หลักความต่อเนื่อง (Continuity) หลักความมุ่งมั่น (Commitment) และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2551) และกรอบแนวคิดการเติบโตด้านใน และตัวตนของครู และชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นกรอบแนวคิดหลักสำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้งละ 3 วัน โดยเว้นช่วงระยะเวลาการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการห่างกันประมาณสองเดือน

2) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act) เป็นขั้นตอนการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยและกระบวนการ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมวิจัยตามหัวข้อการอบรมที่ออกแบบไว้ข้างต้นควบคู่กับการปรับเปลี่ยนรายละเอียดการทำงานตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์จริง

3) ขั้นสังเกตผล (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัย กระบวนการและผู้เข้าร่วมวิจัยได้ร่วมแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับจากการ อบรม จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลของตัวกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมและวิธีการที่ใช้ว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้มากน้อยเพียงไร เพื่อสรุปเป็นข้อมูลป้อนกลับสำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งถัดไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยย้อนกลับไปดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนสุดท้ายในทุกครั้ง ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ เมื่อดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้จนครบ 3 ครั้ง ผู้วิจัยจึง นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการประมวลผลและสรุปเป็นผลเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 60 คน ประกอบด้วย โรงเรียน ขยายโอกาส 2 โรงเรียน จำนวน 30 คน และโรงเรียนประถมศึกษา 4 โรงเรียน จำนวน 30 คน เป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) จังหวัดอุดรธานี เขต 3 ซึ่งคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ เกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นครูที่มีความสนใจหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมแนวจิตตปัญญาศึกษา มาแล้ว และสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย 2) มีครูจากต้นสังกัดเดียวกันมาเข้าร่วมโครงการนี้ พร้อมกัน 2 - 5 คน หรือทั้งโรงเรียน เพื่อให้สามารถกลับไปขับเคลื่อนงานภายในหน่วยงาน ของตนได้อย่างมีพลัง และ 3) หน่วยงานต้นสังกัดอนุมัติและให้การสนับสนุนในการเข้าร่วม ตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอิงกรอบแนวคิด “หลักจิตตปัญญา 7 (7 C's)” ของธนา นิลชัยโกวิทย์ (2551) และแบบจำลองจิตตปัญญาศึกษาของชลดา ทองทวี และคณะ (2551) ผ่านการ ตรวจสอบความเหมาะสมเชิงกระบวนการจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตตปัญญาศึกษา ในการ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เป็นรูปแบบ “การจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ”

จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 3 วัน ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการให้แนวคิด ทฤษฎีเพียงอย่างเดียวดังเช่นรูปแบบการอบรมทั่วไป แต่เป็นการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้ผู้เข้าร่วม โครงการได้มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์ตรงผ่านกระบวนการเรียนรู้ เครื่องมือและวิธีฝึกปฏิบัติ ต่างๆ ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา ที่เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จริง เมื่อมีการจัดกระบวนการ เรียนรู้ผ่านการทำงานของปัญญา 3 ฐาน คือ ฐานกาย ฐานใจ และฐานคิด เช่น การเรียนรู้ ผ่านฐานกายด้วยกิจกรรมเคลื่อนไหว (body movement) การเดิน หรือโยคะ การเรียนรู้ ผ่านฐานใจ ด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น การวาดภาพ และการเรียนรู้ผ่านฐานคิด ทั้งการรับฟังแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อปรับฐานความเข้าใจให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ต่อยอดจาก ฐานความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีอยู่ รวมไปถึงการพาให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ใคร่ครวญเชื่อมโยง การเรียนรู้กับประสบการณ์ตรงของตนเองในกิจกรรมต่างๆ ตลอดกระบวนการ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ ผู้เข้าร่วมได้สร้างความรู้ความเข้าใจใหม่เพิ่มเติมจากฐานความรู้เดิมของตนเอง เป็นความ เข้าใจด้วยประสบการณ์ตรงที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าการเรียนรู้จากทฤษฎีเพียงอย่างเดียว สำหรับเครื่องมือ เก็บข้อมูลคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำข้อคำถามและประเด็นการสนทนาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ ความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วมวิจัย โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth, semi-structured interviews) โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมวิจัยก่อนและหลังการเข้าร่วมเวที การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการครั้งแรก เพื่อให้ทราบถึงการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) ผู้วิจัยได้เข้าร่วม สังเกตแบบมีส่วนร่วมในระหว่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิง ปฏิบัติการแต่ละครั้ง โดยทำหน้าที่กระบวนกร (facilitator) และผู้เข้าร่วมในกระบวนการ เท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อสังเกตประสบการณ์และการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมวิจัยจากการเข้า ร่วมในแต่ละกระบวนการ

3) การถอดประสบการณ์จากกระบวนการกลุ่ม (Group process) ผู้วิจัยได้ รวบรวมการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการจากกระบวนการกลุ่มในเวทีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้เชิงปฏิบัติการแต่ละครั้ง (Contemplative reflection) เพื่อถอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4) การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยในช่วงการนิเทศติดตาม และช่วงสุดท้ายของการวิจัย คณะผู้วิจัยจะได้จัดให้มีการสนทนากลุ่มของครูผู้เข้าร่วมวิจัย เพื่อให้ได้แนวทางผลของการนำไปใช้ ปัญหาอุปสรรค รวมถึงพลังการเรียนรู้ และการสานต่อของเครือข่าย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลอุปนัย (inductive analysis) โดยเน้นที่การวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) และทำการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) ด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากวิธีการที่ต่างกัน เช่น สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมและบันทึกการสะท้อนคิด และ 2) ด้านแหล่งข้อมูล (Data Source Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มครูผู้สอนต่างโรงเรียน และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยืนยันความสอดคล้องของผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลง

สรุปผลการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแนวจิตตปัญญาศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดอุดรธานี พบว่า ครูผู้เข้าร่วมวิจัยได้ช่วยกันสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครู ในโรงเรียนของตนเอง โดยมีสมาชิกหลักคือ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และมีครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนและเขตพื้นที่คนอื่นๆ เข้าร่วมด้วย โดยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีเป้าหมายร่วมกันในเรื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติเชิงวิชาชีพของตนเองและการสนับสนุนส่งเสริมและให้กำลังใจในการพัฒนาดตนเองเชิงวิชาชีพระหว่างกันและกัน ทั้งนี้ การสร้างและการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังกล่าว มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้สมาชิกเครือข่ายมาพบกัน 2) การออกแบบกระบวนการในเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ 3) การเอื้อให้เกิดช่องทางการสื่อสารระหว่างกันนอกช่วงเวลาเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ 4) การก่อรูปของเครือข่ายตามโรงเรียน และ 5) การเกิดขึ้นของเครือข่าย “ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา” โดยสรุปชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เกิดขึ้นนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท /ระยะ คือ 1) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโครงการวิจัย (วงล้อเล็ก) 2) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน (PLC) และ 3) เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนอกโรงเรียนเป็นระยะขยายพันธ์แบบ Network

อภิปรายผล

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) แนวจิตตปัญญาศึกษาของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เกิดขึ้นจากการออกแบบพื้นที่การแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้ และการปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณความเป็นครูที่เกื้อกูลให้ชุมชนการเรียนรู้นี้ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในขณะอบรมและหลังการอบรม โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการสำคัญ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย ได้แก่ 1) การเปิดพื้นที่เพื่อการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) และแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและการจัดการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการสนทนา (Dialogue) 2) การจับคู่คูหู (Buddy) ต่างโรงเรียนเพื่อกระชับความสัมพันธ์และส่งเสริมการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนครูต่างโรงเรียน 3) การสร้างช่องทางการสื่อสารทางเทคโนโลยีสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์กลุ่ม เฟซบุ๊กกลุ่ม และ 4) จัดกิจกรรมไปเยี่ยมโรงเรียน ทำให้เห็นถึงศักยภาพ และจุดแข็งที่แตกต่างกัน จึงช่วยเติมเต็มประสบการณ์จัดการเรียนสอนจิตตปัญญาศึกษาให้กันได้เป็นอย่างดี ก่อเกิดเป็นความร่วมมือกันในหลากหลายโครงการในเวลาต่อมา

ต้นแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแนวจิตตปัญญาศึกษาของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การรวมตัวกันเป็นชุมชนของครูที่เห็นคุณค่าและมีอุดมการณ์ร่วมในการนำแนวทางจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ทั้งในวิถีชีวิตของครูและในชั้นเรียน และใช้ในการอยู่ร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยพื้นฐานของหัวใจความเป็นมนุษย์ ที่มีทั้งสติและความเมตตาในบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตร ชุมชนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท/ระยะ คือ ระยะที่ 1 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโครงการวิจัย (วงหล่อเลี้ยง) เป็นการรวมตัวกันของครูที่มีความหลากหลายที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) จัดอยู่ในระยะบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ จึงมีทั้งการให้ทดลองเครื่องมือและถอดบทเรียนในแต่ละกิจกรรม การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ในการดูแลและพัฒนาตนเอง และการจัดชั้นเรียนทดลอง เกิดการบ่มเพาะบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตร ระยะที่ 2 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน (PLC) เป็นระยะแตกหน่อ เกิดเป็นจุดเชื่อมโยง (Node) ที่เชื่อมการทำงานภายในโรงเรียน มีการสร้างช่องทางและพื้นที่ให้เกิดการร่วมมือกันของกลุ่มครูผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร โดยใช้เครื่องมือสำคัญคือ การเยี่ยมชั้นเรียน ในการพัฒนาทั้งสุขภาวะทางปัญญา และทักษะการจัดการเรียนการสอนและความเป็นครู ผ่านการสะท้อนคิดแบบกัลยาณมิตรที่เน้นการดูแลและเคารพวาระของเจ้าของชั้นเรียน และระยะที่ 3

เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนอกโรงเรียน (Network) เป็นระยะขยายพันธุ์แบบเครือข่าย (Network) ซึ่งขึ้นกับบริบทของครูแต่ละคน แต่ละโรงเรียนที่จะเชื่อมกับเครือข่ายหรือโครงการอื่นที่ร่วมอยู่ หรือการเผยแพร่สู่โรงเรียนอื่นๆ ดังนั้นการก่อเกิดและคงอยู่ของเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษานี้จึงดำเนินควบคู่กันไปกับการพัฒนาครู ทั้งในมิติการเติบโตภายในของครู และการยกระดับศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่อาศัยพื้นฐานของหัวใจความเป็นมนุษย์ สติ เมตตา และบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตร ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อค้นพบและกระบวนการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลเชิงวิชาการตามลำดับขั้นตอนข้อค้นพบดังนี้

1. การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้สมาชิกเครือข่ายมาพบกัน และการออกแบบกระบวนการเวทีเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เริ่มต้นจากการสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safe Zone) และบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อให้ครูผู้เข้าร่วมวิจัยได้แสดงออก สะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและการจัดการเรียนการสอนอย่างเท่าเทียมและเปิดเผย สอดคล้องกับแนวคิดของดูฟูร์ และคณะ (DuFour et al., 2016) บิดาแห่งแนวคิด PLC ที่ระบุว่า ชุมชนวิชาชีพจะเกิดขึ้นและคงอยู่ได้จริงต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร จากเดิมที่ต่างคนต่างทำอย่างโดดเดี่ยว (Isolation) ไปสู่วัฒนธรรมแห่งความร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) บนฐานความเชื่อที่ว่าพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนผูกพันอยู่กับการเรียนรู้ร่วมกันของครู นอกจากนี้การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านการทำงานของปัญญา 3 ฐาน (ฐานกาย ฐานใจ และฐานคิด) เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างมีสติ ศิลปะมันดาลา สุนทรียสนทนา และการเขียนบันทึกส่วนตน ยังสอดคล้องกับหลักจิตตปัญญาศึกษาข้อ “การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ” (Contemplation) “ความรักความเมตตา” (Compassion) และ “การเชื่อมโยงสัมพันธ์” (Connection) ของ ธนา นิลชัยโกวิทย์ และ อติศร จันทรสขุ (2552) ที่ชี้ว่าบรรยากาศที่อบอุ่นปราศจากอคติ และรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง จะช่วยลดละอัตตาตัวตนของครูลง กระบวนการนี้ช่วยให้ครูเกิดการปรับเปลี่ยนและทลายกรอบความคิดเดิม (Fixed Mindset) นำไปสู่ “การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง” (Transformative Learning) ตามแนวคิดของ Mezirow ที่ระบุว่า การเรียนรู้เชิงลึกที่แปรเปลี่ยนไปถึงระดับโครงสร้างความคิดและความเชื่อ (Perspective

Transformation) จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อบุคคลได้ผ่านกระบวนการสะท้อนคิดอย่างจริงจัง (Critical Reflection) ต่อสมมติฐานและประสบการณ์เดิมของตนเอง

2. การเอื้อให้เกิดช่องทางการสื่อสารนอกเวทีและการก่อรูปเครือข่ายตามโรงเรียน (ระยะแตกหน่อ/Node) ข้อค้นพบที่ว่าครูสามารถถักทอความสัมพันธ์ผ่านระบบคู่หู (Buddy) ต่างโรงเรียน การสื่อสารออนไลน์ผ่านไลน์กลุ่ม/เฟซบุ๊กกลุ่ม และการเยี่ยมเยียนสถานศึกษา ระหว่างกันจนเกิดโครงสร้างชุมชนวิชาชีพภายในโรงเรียน สิ่งนี้สอดคล้องเป็นอย่างยิ่งกับแนวคิด เครือข่ายความสัมพันธ์เชิงสังคม (Social Network Theory) และฐานคิดเครือข่าย "INN" ของ ประเวศ วะสี (2550) ที่กล่าวว่า ศักยภาพของปัจเจกบุคคล (Individual: I) เมื่อได้รับการเชื่อมต่อและร่วมใจกันเป็นกลุ่มย่อยที่อบอุ่นหรือจุดเชื่อมโยง (Node: N) ข้ามพรมแดนขององค์กรด้วยความสมัครใจ จะก่อให้เกิดความสุขและความคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้เป็นเสมือนภูมิคุ้มกันและระบบสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ที่ช่วยบรรเทาความโดดเดี่ยวและลดความเปราะบางเชิงโครงสร้างจากการปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน การใช้เครื่องมือ “การเยี่ยมชั้นเรียน” และการสะท้อนคิดแบบ ถักทอมิตรที่เคารพาระของเจ้าของชั้นเรียนในระยะแตกหน่อ นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวณี ชัยเชารัตน์ และคณะ (2561) ที่พบว่า การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เน้นการทำงานร่วมกันในบริบทชั้นเรียนจริงและการสะท้อนคิดร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีผลช่วยยกระดับสมรรถนะและความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียน ของครูได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลสะท้อนกลับไปยังผลสัมฤทธิ์และการเรียนรู้ของนักเรียนที่ดีขึ้น

3. การเกิดขึ้นของเครือข่าย “ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ด้วยกระบวนการเรียนรู้แนว จิตตปัญญาศึกษา” การพัฒนาและยกระดับจากวงล้อเลี้ยงภายในโครงการวิจัย สู่การแตกหน่อ ภายในโรงเรียน และขยายพันธุ์เป็นเครือข่ายภายนอก (Network) ที่ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง มีสติ เมตตา มีความตระหนักรู้เท่าทันตนเอง และเกิด "สุขภาวะทางปัญญา" (Intellectual Well-being) จนสามารถพัฒนา "ห้องเรียนที่มีชีวิต" ได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น สอดคล้องกับ แนวคิดวิทยาศาสตร์สมองสมัยใหม่ (Neuroscience) ที่อธิบายโดย เมลนิค และนีล (Melnyk & Neale, 2018) ซึ่งระบุว่า การฝึกฝนสติความรู้ตัว (Mindfulness Meditation) และการ สร้างกระแสความคิดเชิงบวกผ่านความเมตตาอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสรีรวิทยาของสมอง โดยทำให้เยื่อหุ้มสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) มีความหนาแน่น และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น จะมีส่วนสำคัญของการเกื้อหนุนให้การนำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีพลัง ซึ่งปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารจะมีส่วนช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงเรียนรู้ร่วมกันได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องในระบบจำเป็นที่จะต้องให้คุณค่าและความสำคัญในการพัฒนา สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ตลอดจน สร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการศึกษาวิจัยที่ควรจะศึกษาในครั้งต่อไปคือการเสนอให้องค์กรที่สนใจในการนำกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในหน่วยงานต่างๆ ขององค์กร และมีการติดตามผลการดำเนินการและทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินการที่เกิดขึ้นในองค์กรของตน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, อีระพล เต็มอุดม, พงษธร ตันติฤทธิศักดิ์ และ สรยุทธ รัตนพจนารถ. (2551). **จิตตปัญญาพฤษภา: การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น** (รายงานผลการวิจัย). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา Transformative Learning and Contemplative Education. ใน **จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ธนา นิลชัยโกวิท และ อติศร จันทรสุข. (2552). **ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา**. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2550). **สร้างสุขได้ด้วยปัญญา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ประเวศ วะสี, วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์, สันติกโรภิกขุ, พรชัย พัชรินทร์ตะนกุล, บัญชา ธนะบุญสมบัติ, สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, วิสุทธิ์ ไปไม้, อนุชาติ พวงสำลี, ศรีศักร วัลลิโภดม และ ประสาน ต่างใจ. (2547). **ธรรมชาติของสรรพสิ่งการเข้าถึงความจริงทั้งหมด**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- เรวณี ชัยเชารัตน์, ขาริณี ตรีวรัญญ และ อัมพร ม้าคนอง. (2561). ผลการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการ วิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 46(4), 318–338.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562) **แผนพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2016). **Learning by Doing: A Handbook for Professional Learning Communities at Work** (3rd ed). Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Melnyk, B. M., & Neale, S. (2018). **Intellectual Well-being and the Nine Dimensions of Wellness**. Pullman, WA: Washington State University Extension.
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. **New Directions for Adult and Continuing Education**, 74, 5-12. <http://dx.doi.org/10.1002/ace.7401>.
- Zuber-Skerrit, O. (1992). **Action research in higher education**. London: Kogan Page.

ENHANCING THE ENGLISH WRITING COMPETENCE OF EFL LEARNERS THROUGH A GENRE-BASED APPROACH WITH FEEDBACK

Sichabhat Boonnoon*

Program in English, Faculty of Liberal Arts and Management Science,
Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakonnakhon Province Campus

Received: 3 April 2026

Revised: 23 June 2026

Accepted: 24 June 2026

Abstract

Two main objectives were addressed in this study: (1) to explore differences in students' ability to write an English job application letter before and after an intervention, and (2) to analyze the effectiveness of genre-based writing activities coupled with feedback. The sample comprised 30 EFL students in English for Hotel Business at Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus selected through purposive sampling.

Writing activities were conducted in accordance with a genre-based approach along with a writing proficiency test administered at pre- and post-intervention stages. Writing performance was rated according to an analytic rubric assessing 5 sections of the job application letter in terms of three sub-dimensions: content, organization, and language. Content validity of both instruments was tested with 3 expert judges leading to Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 0.93. Inter-rater reliability was very high (ICC = 0.87).

It was found that there was a significant difference between pre-test and post-test. Means of post-test ($M = 15.87$, $S.D. = 1.83$) exceeded those of pre-test ($M = 12.00$, $S.D. = 2.10$), $p < .001$. The effect size was very large (Cohen's $d = 1.96$). The students performed better in structured parts of the letter like

* Corresponding author: Sichabhat Boonnoon
Email: bsichabhat@gmail.com

Personal Details and organization, whereas the component of Experiences and Skills was somewhat deficient.

Therefore, genre-based writing activities along with feedback can effectively facilitate the development of EFL learners' English writing skills in particular context.

Keywords: genre-based approach, writing ability, job application letter, EFL learners, feedback

Introduction

With the development of globalization English is recognized as the international language of education and professional communication (Crystal, 2019; Jenkins, 2020). Thus, speaking of 21st century skills one should necessarily refer to language proficiency. Writing is generally perceived as the most complicated language skill as it implies not only knowledge of language but also its appropriate usage (Hyland, 2019).

English writing proficiency involves multiple factors such as grammatical correctness, coherence and cohesion, appropriateness and communicative competence (Richards, 2017). Moreover, this skill is highly important in professional context where students must demonstrate practical applications of knowledge. Yet, EFL students frequently experience problems in terms of linguistic accuracy and coherence due to lack of contact with real world and feedback (Lee, 2017).

Writing in English is rather difficult for EFL learners in Thailand although this topic is widely covered in curricula. Professional documents like job application letters raise some problems as students find difficulties in sentence constructions, content elaboration, and organization of their texts (Srichanyachon, 2012; Sermsook et al., 2017; Boonyarattanasoontorn, 2017). Difficulties appear to be even more pronounced in case of self-representation in English.

Some instructional strategies aimed at active participation of learners and authentic language use need to be developed in order to cope with these difficulties. Genre-based approach is an appropriate tool as it helps learners to understand linguistic and structural peculiarities of target texts (Hyland, 2019). Based on Systemic Functional Linguistics, genre-based instruction includes the stages of modeling, deconstruction, joint construction, and independent production (Hyland, 2019). Feedback plays a critical role in the process. According to the feedback literacy proposed by Carless and Boud (2018), the concept implies evaluation and revision of learners' works during the process of dialogue. Feedback is provided between drafts to help to revise their works focusing on content accuracy, organization, and language (Bitchener & Ferris, 2016).

There are a considerable number of studies devoted to development of second language writing ability; however, most of them are devoted to academic writing whereas professional writing receives much less attention. Job application letters are studied rarely in Thailand although purposeful, task-based activity design is essential for preparing learners for professional communication in real life (Nunan, 2004). This study attempts to explore the learners' competencies in writing English job application letters to develop this type of instruction in the EFL classroom.

Objectives

1. To compare students' competence in writing English job application letters before and after genre-based instruction with feedback.
2. To explore the effects of implementing genre-based writing exercises and feedback on students' competence in writing English job application letters.

Conceptual Framework

The current research combines genre-based pedagogy, writing process, and feedback-oriented instruction. The independent variable is the genre-based

writing instructional package for English job application letters. The dependent variable is students' writing competence including 5 sections of the letter- Heading and Objective, Personal Details, Education, Experiences and Skills, and References each of them being evaluated across 3 sub-dimensions- content, organization, and language.

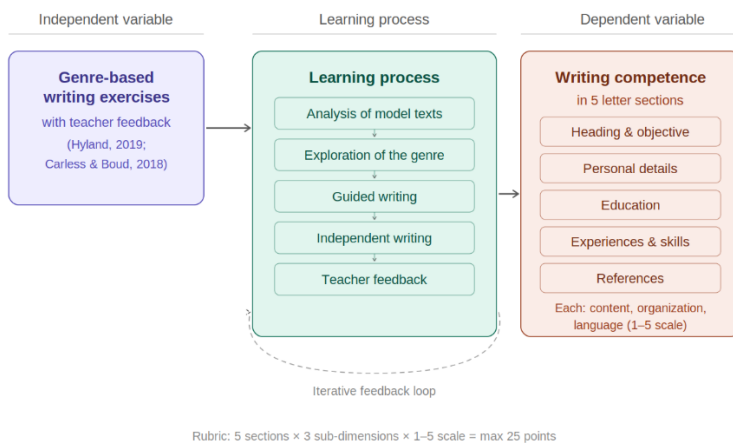

Fig. 1 Conceptual Framework

Research methodology

A pre-experimental design (one-group pretest-posttest) was used to estimate the effects of genre-based writing instruction and feedback on students' writing competence. The absence of control group should be considered as the limitation for establishing causality, which should be addressed in further research.

1. Population and Sample

All undergraduates studying English for Hotel Business at Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus in the first semester of 2023 comprise the population of this study (30 students). Purposive sampling was applied to select the sample from the course. All 30 students participated in pre- and post-tests providing the researchers with full data set without attrition.

Research Ethics

Ethics approval was provided by Kasetsart University (Approval No. KUREC-CSC65/026). All participants agreed to take part in the research.

2. Research Instructions

The instruments included 2 components:

1) Genre-Based Writing Exercises

The exercises were designed according to the principles of genre-based approach involving practice-based learning and feedback (Hyland, 2019).

The sequence of the instructions includes the following stages:

- Model texts analysis
- Genre exploration
- Guided writing
- Independent writing
- Feedback

These stages are incorporated into the cycle of teaching-and-construction as follows:

- Modeling
- Deconstruction
- Joint construction
- Independent construction

2) Writing Ability Test

A test of writing proficiency in English job application letters was developed. Students had to do a writing task in accordance with the scenario. Rating was conducted using analytic rubric measuring 5 sections of the letter- Heading and Objective, Personal Details, Education, Experiences and Skills, and References. Each section was assessed across 3 sub-dimensions- Content, Organization, and Language on a scale of 1 to 5 with weighted total score up to 25 points. Two evaluators independently scored the piece and then their

marks were averaged to minimize any bias. Feedback was provided between drafts (Bitchener & Ferris, 2016).

Both instruments were tested in terms of content validity by three expert judges. The values of IOC varied from 0.67 to 1.00 and the average IOC was 0.93 for writing exercises and writing test which indicates the high content validity. Inter-rater reliability was tested with ICC (0.87). A pilot test with 10 students who have the same characteristics as the target sample took place prior to conducting the main study. 90% of them managed to complete the tasks as required; small changes in instructions were made.

3. Collection of Data

Data collection was carried out in three phases: (1) pre-test to measure students' proficiency before the intervention, (2) 6-week long intervention involving genre-based writing activities (18 hours of instruction), and (3) post-test after the intervention.

4. Data Analysis

Data analysis was done using statistical software. Descriptive statistics (means and standard deviations) were calculated to characterize performance. Paired-samples t-test was used to compare pre- and post-test scores; Cohen's d was calculated to estimate the effect size. Final scores were taken as the means of 2 raters' ratings.

Results

Comparison of Pre-test and Post-test Scores

Scores at post-test ($M = 15.87$, $S.D. = 1.83$) were considerably higher compared to those at pre-test ($M = 12.00$, $S.D. = 2.10$). It means that students became more proficient in English writing after the intervention. Also the standard deviation in post-test (1.83) was lower that indicated higher level of uniformity of performance. The effect size was very large (Cohen's $d = 1.96$).

Table 1 Descriptive Statistics of Pre-test and Post-test Scores

Test	N	Min	Max	M	S.D.
Pre-test	30	8.00	16.00	12.00	2.10
Post-test	30	11.00	19.00	15.87	1.83

Note. Scores are based on analytic rubric with a maximum total of 25 points.

As can be seen from the table, the mean scores increased from 12.00 to 15.87. Both minimum and maximum scores increased, indicating overall improvement in performance.

Analysis of Writing Components

The analysis of writing components resulted in the mean of 3.96 in each of them classified as Excellent. The highest means was achieved for Personal Details (M = 4.26) followed by Heading and Objective (M = 4.20). The lowest meaning was obtained for Experiences and Skills (M = 3.16) which was classified as Moderate and indicates difficulties with abstract, experience-based content.

Table 2 Writing Performance by Component

Component	Content	Organization	Language	M	Level
Heading and Objective	4.60	4.53	3.47	4.20	Excellent
Personal Details	4.67	4.60	3.50	4.26	Excellent
Education	4.50	4.53	3.43	4.16	Excellent
Experiences and Skills	3.37	3.20	2.90	3.16	Moderate
References	4.60	4.10	3.47	4.06	Excellent
Overall	4.34	4.19	3.35	3.96	Excellent

Note. Mean for each component was calculated based on Content, Organization, and Language. Each sub-dimension is scored on a scale of 1 to 5. The overall meaning equals the meaning across components.

Hypothesis Testing

Paired-samples t-test revealed a statistically significant increase in mean scores, $t(29) = -15.35$, $p < .001$. Mean difference was -3.87 (S.D. = 1.97) indicating higher post-test scores.

Table 3 Comparison of Pre-test and Post-test Scores Using a Paired-Samples t-Test

Comparison	Mean Difference	S.D.	t	df	p
Pre-test – Post-test	-3.87	1.97	-15.35	29	< .001

Note. df = degrees of freedom. p-value based on two-tailed test.

Summary of Findings

The genre-based instructional package considerably and meaningfully improved students' English writing ability, which was proven by higher post-test scores, decrease in score variance, a large effect size, and high significance of results. Improvements took place in all components, and the highest increase was noted for Personal Details and structured parts. The component of Experiences and Skills has the largest potential for improvement, in particular, language use.

Discussion

Development of Writing Ability

Improvement from $M = 12.00$ (S.D. = 2.10) to $M = 15.87$ (S.D. = 1.83) conforms to the theory of second language acquisition according to which input, output, and feedback are the key mechanisms of language development (Ellis, 2016; Loewen & Sato, 2018; Swain, 1985). According to the Output Hypothesis of Swain the language production rather than comprehending is a mechanism that reveals the gap between present and target levels, which is reflected in the process of genre-based instruction involving deconstruction, joint construction, and independent production.

The reduction in standard deviation at post-test (S.D. 1.83 vs. 2.10) indicates not only higher level of achievement but also decreased variance in performance that speaks for effectiveness of the treatment for students of different proficiency levels. It corresponds to the claim of Hyland (2019) that explicit genre-based instruction creates a shared metalinguistic discourse that allows systematic analyzing of the target texts irrespective of learners' proficiency levels. Feedback literacy concept by Carless and Boud (2018) explains how iterative feedback process improves learners' capability to understand and apply evaluative information.

Differential Gains across Writing Components

The analysis of writing components shows that the highest scores were achieved in structured components like Personal Details ($M = 4.26$) and Heading and Objective ($M = 4.20$) while the lowest scores were achieved in Experiences and Skills ($M = 3.16$). This result reflects genre-based learning effectiveness when target structures are predictable and formulaic as it is in Personal Details and Heading (Hyland, 2019; Insuwan & Thongrin, 2025). Meanwhile, Experiences and Skills require language proficiency and narrative and evaluative skills which are more complicated for EFL learners (Ellis, 2016).

These results confirm the findings in Thai EFL writing research showing that elaboration of content and coherent representation of self are the persistent difficulties (Sermsook et al., 2017; Boonyarattanasoontorn, 2017). Low scores for language (mean = 3.35) show that genre knowledge was not entirely transferred to linguistic accuracy. This corresponds to the distinction between form-based and meaning-based instruction made by Ellis (2016): macro-level textual coherence can be considerably improved with genre-oriented instruction while micro-level grammatical accuracy needs explicit form instruction.

Practical Significance and Effect Size

The effect size reported in this study ($d = 1.96$) is very large; however, it should be treated carefully because single-group pre-experimental design is

able to distort the effect size in case of the absence of control group (Shadish et al., 2002). In the absence of control groups receiving standard instruction one should be careful making conclusions about contribution of genre-based pedagogy alone to the improvements. However, the consistency of improvements across all 5 writing aspects and high statistical significance ($t = -15.35$, $p < .001$) of the results support the benefits of this educational intervention within 6 weeks.

The findings of the study are consistent with previous research on genre-based writing of Thai EFL. According to Insuwan and Thongrin (2025) genre-based methods along with critical pedagogy improve university students' writing. Meanwhile, Boonyarattanasoontorn (2017) reports that content elaboration is a challenge for Thai EFL learners. Altogether, these results suggest genre-based instruction as the replicable and culture-appropriate approach to professional writing development in Thai universities.

Theoretical Implications

This study adds to theory in L2 writing instruction within EFL context by applying genre-based approach to professional English beyond academic writing, which is studied rather limitedly in Thailand (Hyland, 2019). The combination of Swain's Output Hypothesis and Hyland's genre cycle provides the theoretically sound explanation of sequenced writing instruction from analysis of texts to independent production reflecting professional demands of real world.

Moreover, this study adds empirical support to the theory of feedback literacy in EFL writing (Carless & Boud, 2018). Iterative feedback loops in the design of the study seem to help students internalize evaluative criteria as reflected in reduction in post-test score variability. Future theoretical studies should explore the interaction of feedback literacy and genre awareness in professional writing context and its possible variations depending on learner population.

Limitations

Several limitations should be mentioned. First, single-group pretest-posttest design is a restriction for establishment of causality in the absence of a control group. Second, the sample of 30 students from one course in one campus selected using purposive sampling restricts the possibility of generalization to other EFL populations or professional writing context. Third, writing proficiency was measured at one point after the intervention leaving the questions about persistence of gains. Fourth, although the inter-rater reliability was high ($ICC = 0.87$), the rubric was specially designed for job application letters which makes the question about its generalization to other professional texts. Finally, prior experience of learners with genre-based instruction and overall level of English proficiency were not controlled.

Conclusion

This study explored a genre-based instructional package with systematic feedback among Thai EFL students in professional English writing. 6 weeks of intervention lead to significant and practically meaningful increases in writing ability, especially in structuring the letter like personal information, headings, and organization. The component of Experiences and Skills showed somewhat limited progress, indicating the areas for improvement.

Overall, genre-based instruction along with recursive feedback appears to be theoretically grounded and efficient strategy for developing professional writing skills of EFL learners. The study adds empirical evidence to the increasing number of Thai literatures on genre-based teaching and its implementation in employment-related professional writing. Future research should employ stricter designs and larger samples to test the persistence and generalizability of these results.

Suggestions

Teaching Suggestions

1. The genre-based writing curriculum can be generalized to other EFL and ESP contexts, in particular, hospitality and business programs.
2. Additional attention should be paid to the component of Experiences and Skills using models, brainstorming, and self-reflection to produce the text.
3. Technological feedback mechanisms should be used, e.g. writing portfolios, online grammar tools, peer-review.
4. Structured feedback cycles should be implemented, providing feedback between drafts and requiring explicit response in revisions to develop feedback literacy (Carless & Boud, 2018) and reflective writers.

Recommendations for Future Research

1. Future studies should apply quasi-experimental or randomized designs with a control group to make conclusions about genre pedagogy and professional writing development.
2. Larger sample sizes are recommended.
3. Longitudinal designs are needed to explore the persistence of gains and transfer of genre knowledge.
4. Comparative studies comparing genre pedagogy with process writing and task-based approaches in professional EFL writing context would be useful.

Acknowledgments

The author expresses her gratitude to the three expert reviewers for their valuable insights and detailed evaluation of the research instruments. She also thanks the undergraduate students in the English for Hotel Business course at Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus, for their participation in this study. This research was funded entirely by the author's personal resources and received no external funding. The author also acknowledges the support of the Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University.

Declaration of Generative AI and AI-assisted Technologies

The author used ChatGPT (OpenAI) for language editing to improve the clarity and academic writing style of this paper. All AI-assisted content was reviewed and refined by the author, who takes full responsibility for all aspects of this publication.

References

- Bitchener, J., & Ferris, D. R. (2016). **Written corrective feedback in second language acquisition and writing**. New York: Routledge.
- Boonyarattanasoontorn, P. (2017). An investigation of Thai students' English language writing difficulties and their use of writing strategies. **Journal of Advanced Research in Social Sciences and Humanities**, 2(2), 111-118. <https://doi.org/10.26500/JARSSH-02-2017-0205>.
- Carless, D., & Boud, D. (2018). The development of student feedback literacy. **Assessment & Evaluation in Higher Education**, 43(8), 1315-1325. <https://doi.org/10.1080/02602938.2018.1463354>.
- Crystal, D. (2019). **The Cambridge encyclopedia of the English language**. 3rd ed. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Ellis, R. (2016). Focus on form. **Language Teaching Research**, 20(3), 405-428. <https://doi.org/10.1177/1362168816628627>.
- Hyland, K. (2019). **Second language writing** (2nd ed). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Insuwan, C., & Thongrin, S. (2025). Empowering Thai EFL Learners as Critical Thinkers and Skilled Writers: A Genre-Based Approach with Critical Pedagogy. **rEFlections**, 32(1), 487-520. <https://doi.org/10.61508/refl.v32i1.280405>.
- Jenkins, J. (2020). **English as a lingua franca in the international university**. New York: Routledge.

- Lee, I. (2017). **Classroom writing assessment and feedback in L2 school contexts**. Singapore: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-10-3924-9>.
- Loewen, S., & Sato, M. (2018). Interaction and SLA. **Language Teaching**, **51**(3), 285-329. <https://doi.org/10.1017/S0261444818000125>.
- Nunan, D. (2004). **Task-based language teaching**. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511667336>.
- Richards, J. C. (2017). **Curriculum development in language teaching** (2nd ed). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Sermsook, K., Liamnimitr, J., & Rattaneekorn, P. (2017). An analysis of errors in written English sentences: A case study of Thai EFL students. **English Language Teaching**, **10**(3), 101-110. <https://doi.org/10.5539/elt.v10n3p101>.
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). **Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference**. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Srichanyachon, N. (2012). Teacher written feedback for L2 learners' writing development. **Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts**, **12**(1), 7-17.
- Swain, M. (1985). Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. In S. Gass & C. Madden (Eds.), **Input in second language acquisition** (pp. 235–253). Rowley, MA: Newbury House.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหาร
งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4

THE RELATIONSHIP BETWEEN TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP AND
THE EFFECTIVENESS OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4

สิริกิร เศษวิกา* และ วาณิช ประเสริฐพร

Sirikon Sesevika* and Vanich Prasertphorn

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Educational Administration, Faculty of Education, Northeastern University

Received: 10 February 2026

Revised: 8 April 2026

Accepted: 9 April 2026

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 312 คน จากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

* Corresponding author: สิริกิร เศษวิกา

E-mail: sirikon98@gmail.com

ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine the transformational leadership of school administrators; 2) to investigate the academic management effectiveness of school administrators; and 3) to study the relationship between transformational leadership and academic management effectiveness of school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4. The sample consisted of 312 school administrators and teachers, determined using Taro Yamane's formula and selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire using a five-level Likert scale. The reliability coefficients of the transformational leadership questionnaire and the academic management effectiveness questionnaire were 0.95 and 0.96, respectively. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The results revealed that the transformational leadership of school administrators was at a high level overall. When considered by aspect, ranked from highest to lowest, the results were idealized influence, intellectual stimulation, inspirational motivation, and individualized consideration. In addition, the academic management effectiveness of school administrators was found to be at a high level. The aspects ranked from highest to lowest were educational supervision, internal quality assurance system development, measurement and evaluation, research for educational quality development, learning process development, educational media, innovation and technology development, and school curriculum development. Furthermore, the relationship between transformational leadership and academic management effectiveness of school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 was positive and statistically significant at the .01 level. This finding indicates that transformational leadership plays an important role in enhancing the effectiveness of academic management in schools.

Keywords: Transformational leadership, Academic management effectiveness, School administrators

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เพราะการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิดและคุณธรรมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างภูมิปัญญาให้แก่บุคคล การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรม สามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต ดังที่มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3), 2553) และสอดคล้องกับที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เป็นพื้นฐาน ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพคนของประเทศ ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่าและมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ ทั้งนี้การพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาหรือไม่ ก็ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดหลักคุณธรรมในการบริหาร มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้เรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ต้องเป็นผู้นำทาง และเป็นผู้สนับสนุนการทำงานตลอดเวลา จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะที่สำคัญประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ การบริหารที่มุ่งพัฒนา โดยการขับเคลื่อนองค์การไปสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกในหลากหลายมิติ การจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ ดังนั้น ทักษะการบริหารสถานศึกษา ถือว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีและสิ่งสำคัญที่สุด คือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ มีความเป็นผู้นำเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง สามารถใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์ นักสร้างพลังสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก เป็นตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยความสามารถด้านวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยีทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล โดยมีทักษะต่าง ๆ ดังนี้ การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล การบริหารงานบุคคล การทำงานเป็นทีมการตัดสินใจ มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีมนุษยสัมพันธ์ และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในองค์การนำไปสู่ความสำเร็จในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพส่งผลต่อการพัฒนา

ผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนในอนาคต (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นแบบอย่างเป็นผู้นำและผู้ประสานงานในการบริหารโดยเฉพาะการเตรียมการเพื่ออนาคตสู่ศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้การใช้ภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดจะส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานยอมอุทิศตนเพื่อการปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกละเอียดและเจตคติที่ดีต่องานที่ทำ มีความกระตือรือร้น มีความสุขในการทำงานและยอมอุทิศตน เพื่องานผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการบริหาร มีภาวะผู้นำที่ชาญฉลาด เพื่อที่จะโน้มน้าวจิตใจให้ครูผู้สอน เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน (ชัยวัฒน์ พนมวรชัย, 2563)

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษานั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่อำเภอน้ำพอง อำเภอเขาสมบวง อำเภออุบลรัตน์ และอำเภอซำสูง รวมจำนวน 175 โรงเรียน ซึ่งมีบริบทที่หลากหลายทั้งขนาดโรงเรียน พื้นที่ตั้ง และสภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชน จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2567 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศในหลายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4, 2567) นอกจากนี้ จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า มีโรงเรียนในสังกัดจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ในบริบทของโรงเรียนมีความหลากหลายทั้งในด้านขนาดของโรงเรียน ทรัพยากร และบริบทของชุมชน การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง

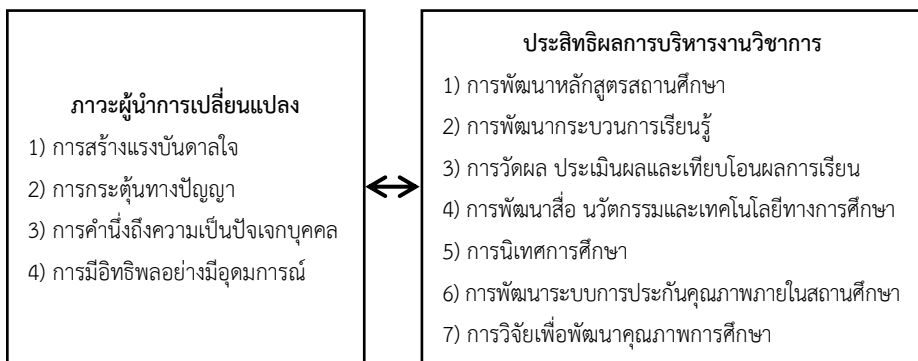
โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสามารถเล็งเห็นโอกาสในการพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารวิชาการ สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันพัฒนาวัฒนธรรมทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 174 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 138 คน ครู จำนวน 1,280 คน รวมทั้งสิ้น 1,418 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโ ร้ยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 และสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ครู จำนวน 282 คน รวมทั้งสิ้น 312 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามขั้นตอนโดยศึกษาหาความรู้พื้นฐาน กำหนดนิยามศัพท์ กรอบแนวคิดใน การศึกษาค้นคว้าสร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วน มาตราวัดประเมินค่า 5 ระดับ โดยมี เนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจ สอบรายการ (Check-list) ประกอบด้วย สถานภาพการดำรงตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์การ ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ดังนี้ 1) การสร้าง แรงบันดาลใจ 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 4) การมีอิทธิพล อย่างมีอุดมการณ์

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา 6) การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามยื่นเพื่อขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่สถาบันวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) ผู้วิจัยบันทึกเสนอคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้
- 3) ผู้วิจัยนำหนังสือเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทาง Google form และ QR code โดยใช้เวลา 15 วัน และหากไม่ครบตามจำนวน ผู้วิจัยได้ประสานติดตามจนครบ
- 5) นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
- 2) การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	30	9.62
1.2 ครูผู้สอน	282	90.38
รวม	312	100
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
2.1 ต่ำกว่า 10 ปี	176	56.41
2.2 10 - 20 ปี	94	30.13
2.3 มากกว่า 20 ปี	42	13.46
รวม	312	100
3. ขนาดของสถานศึกษา		
3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	116	37.18
3.2 โรงเรียนขนาดกลาง	93	29.81
3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	103	33.01
รวม	312	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 9.62 ครู จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 90.38 ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 56.41 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10-20 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 30.13 มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 13.46 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 37.18 ขนาดกลาง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 29.81 และขนาดใหญ่ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 33.01

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	ลำดับ
1. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.21	0.65	มาก	3
2. การกระตุ้นทางปัญญา	4.24	0.68	มาก	2
3. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.15	0.64	มาก	4
4. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.29	0.63	มาก	1
รวม	4.20	0.63	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.63) รองลงมาคือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.68) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.65) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.64)ซึ่งอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.63-0.68 แสดงว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ไปในแนวทางเดียวกัน หรือสอดคล้องกัน

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 แบ่งออกเป็น 7 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.16	0.64	มาก	7
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.21	0.66	มาก	5
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.28	0.67	มาก	3
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.17	0.65	มาก	6
5. การนิเทศการศึกษา	4.31	0.57	มาก	1
6. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.28	0.66	มาก	2
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.25	0.66	มาก	4
รวม	4.24	0.61	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.24$, $S.D.=0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x}=4.31$, $S.D.=0.57$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{x}=4.28$, $S.D.=0.66$) และด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x}=4.28$, $S.D.=0.67$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x}=4.16$, $S.D.=0.64$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.57-0.67 แสดงว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไปในแนวทางเดียวกันหรือสอดคล้องกัน

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Moment Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1)	การพัฒนาระบบงานการเรียนรู้ (Y_2)	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (Y_3)	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีทางการศึกษา (Y_4)	การนิเทศ การศึกษา (Y_5)	การพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Y_6)	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (Y_7)	ภาพรวม (Y_{tot})
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง								
การสร้างแรงบันดาลใจ (X_1)	.870**	.815**	.816**	.708**	.759**	.810**	.783**	.836**
การกระตุ้นทางปัญญา (X_2)	.834**	.761**	.747**	.652**	.672**	.734**	.724**	.771**
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_3)	.882**	.803**	.762**	.691**	.714**	.746**	.745**	.804**
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_4)	.884**	.841**	.812**	.698**	.737**	.819**	.780**	.839**
ภาพรวม (X_{tot})	.887**	.823**	.802**	.703**	.737**	.795**	.776**	.831**

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในภาพรวม

มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.831$) และมีทิศทางเป็นบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์รายด้านของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา (X) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_4) มีค่าความสัมพันธ์ภาพรวมสูงสุด ($r=0.839$) และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (Y) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1) มีค่าความสัมพันธ์ภาพรวมสูงสุด ($r=0.887$) โดยความสัมพันธ์ระหว่างด้านจากตารางแสดงให้เห็นว่าด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_4) กับด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1) มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงสุด ($r=0.884$) รองลงมาคือด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_3) กับด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_1) ค่าความสัมพันธ์ ($r=0.882$) โดยด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_2) กับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Y_4) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด ระดับความสัมพันธ์สูง ($r=0.652$)

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 อภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่สามารถสร้างศรัทธาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ประพฤติตนเป็นที่ไว้วางใจ น่าเคารพนับถือ ยกย่อง ศรัทธา และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน สร้างแรงบันดาลใจที่ดีในการทำงานเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ เกิดม่วง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการ

บริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วันขึ้น ทองอยู่ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สนับสนุนให้บุคลากรใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานส่งเสริมให้บุคลากรคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น เพื่อแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาองค์กร สนับสนุนการใช้ข้อมูลหลักฐาน ข้อเท็จจริงในการตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงานว่าปัญหาทุกอย่างย่อมมีวิธีแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ยะดา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ผุสดี จิรนากุล (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การกระตุ้นทางปัญญา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน มองเห็นคุณค่าของตนเองและงานที่ทำ สร้างเจตคติที่ดี ส่งเสริมการคิดในแง่บวก มีเป้าหมายในองค์กรร่วมกัน ใช้ทักษะและความสามารถในการทำงานเพื่อความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างเต็มตามศักยภาพ ปลุกฝังความเชื่อมั่นและจิตวิญญาณในการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐวัฒน์ พระงาม (2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก

เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา อนันตศรี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถของบุคลากร มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถ เป็นที่เลี้ยงคอยแนะนำวิธีการทำงานแก่ผู้ร่วมงาน ดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผุสดี จิรนากุล (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สกาวเดือน ศิริรัตน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการประเมินการเรียนการสอนภายในอย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการจัดการ

เรียนการสอนภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการนิเทศติดตามงานวิชาการและการเรียนการสอนจากผู้เกี่ยวข้องภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร ละหารเพชร (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางประเมินการประกันคุณภาพ และแผนพัฒนาที่ชัดเจน มีระบบตรวจสอบและประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ครูมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ ศรีสกุล (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการจัดทำระเบียบการวัดผล ประเมินผลตรงตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เทียบโอนผลการเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการวัดผล ประเมินผล ตรงตามตัวชี้วัดการเรียนรู้ ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และจัดทำระบบสารสนเทศการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบและพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติชัย อางหาญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดทำวิจัยในชั้นเรียนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ผ่านเครือข่ายชุมชนวิชาชีพ (PLC) พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อขยายผลสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญภายนอกสถานศึกษา และนำผลการทำวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริง เพื่อให้สามารถคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และมีการนิเทศและประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ ศรีสกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาธนาชัยบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน มีความสามารถในการสร้างและใช้สื่ออย่างเหมาะสม และมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลพัฒนาการใช้สื่อ และเทคโนโลยีของครูที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมสุข โชติช่วงฉัตรชัย (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนครบทุกสาระวิชาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการ

เตรียมความพร้อม สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญพงศ์ คงทน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.831$) และมีทิศทางเป็นบวก ในภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าความสัมพันธ์ภาพรวมสูงสุด ($r=0.839$) แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง จะส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่สามารถสร้างศรัทธาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ประพฤติตนเป็นที่ไว้วางใจ น่าเคารพนับถือ ยกย่อง ศรัทธา และเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน สร้างแรงบันดาลใจที่ดีในการทำงานเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้บุคลากรใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ รวมถึงมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถของบุคลากร และมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ นฤมล โพธิ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงานได้อย่างชัดเจน จัดการและควบคุมอารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม พูดและแสดงให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร ให้ความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน และยังเน้นย้ำให้ผู้ร่วมงานเกิดจิตสำนึกในการทุ่มเทต่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าความสัมพันธ์ภาพรวมสูงสุด ($r=0.887$) แสดงให้เห็นว่า มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา พัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนครบทุกสาระวิชาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน และมีการเตรียมความพร้อม สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของ เรืองฤทธิ์ คำหุ้ม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรทั้งระบบการกำหนด หลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา การปรับปรุง การ จัดทำโครงสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การวางแผนการดำเนินงาน วิชาการกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ การใช้ วิธีการสอนและสื่อที่หลากหลาย การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนาและ เติมเต็มความรู้ ทักษะ ตามความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน กระตุ้นแรงจูงใจ และสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อนำไปสู่ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา
2. สถานศึกษา ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม ทางวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนางานวิชาการ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและ แนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จัดอบรมหรือพัฒนาศักยภาพด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งติดตามและประเมินผลการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ
4. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและมีส่วนร่วมในการ พัฒนางานวิชาการอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาค้นเองด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และทำงานร่วมกับ ผู้บริหารด้วยความร่วมมือ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรมีกระบวนการการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อนันตศรี. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิตติชัย อาจหาญ. (2565). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เจริญพงศ์ คงทน. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จิรนนท์ เกิดมั่ง. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับบทบาทการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(1), 89-97.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21, หน้า 301-313. กาลสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

- ชัยวัฒน์ พนมวรชัย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเครือข่ายมูลนิธิธาลาซาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐวัฒน์ พระงาม. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 8(2), 13-23.
- นฤมล โพธิ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นัยนา ยะตา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นพรัตน์ ศรีสกุล. (2557). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ผุสดี จิรนากุล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอนที่ 45 ก หน้า 1-3.
- เริงฤทธิ์ คำห่ม. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- วันขึ้น ทองอยู่. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สกาเตือน ศิริรัตน์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เสริมสุข โชติช่วงฉัตรชัย. (2557). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2567). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2567. ขอนแก่น: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. 2nd ed. New York: Harper & Row.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

64 ถ.ทหาร ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000
โทรศัพท์: 042-211040 ต่อ 1702 เว็บไซต์: <http://rdi.udru.ac.th>
เว็บไซต์: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edudru>
อีเมล: edjournal@udru.ac.th

